

előretölt

helyőrség

IRODALMI-KULTURÁLIS MELLÉKLET

vezérsers

Simkó Tibor

Lao-ce és a Patkány

A Bölcs kinn eddegélt a kerti padkán,
mikor egy este ráköszönt a Patkány:

– Dicsértessék az éj, az eljövendő,
s dicsértessék a rizzsel teli bendó!

Bár ültem volna én is étke mellett!...
De énnekem a Tudás vétke kellett.

Ó, Lao, van egy titkom, alig hinnéd...
Kolostorunkban, kétszáz lire innét

dús könyvespolcok közt szürkélt
világom.
Egyszer, amint a lapok szélét rágom,

egy fakó fóliás akad kezembe:
Az Élet Titka! Varázsszóként zengve

hatott reám a cím. Mohón legottan
az egész szöveget fölprítottam.

Isteni volt. Az utolsó pont után
álomra dőltem ott a polcon. Bután!

Mert éppen arra jött a könyvtár óre,
s lecsapott rám, az alva heverőre.

A láma, szomjúhozva létem nyitját,
a könyvtárból a cellájába vitt át.

Megölt. S én immár háromezer éve
örzöm a Titkot spirituszba téve – ...

A Patkány szava átvált halk lomozzá.
A leckét Lao maga fűzte hozzá:

– Hány ember él, hány gyarló, balga
földi,
ki éjbe bújva csak a gyomrát tölti,

s nem érzi a Derűt, a Napfény párját!
Éltük az ilyenek hiába járják.

Aki a Titkot fogával kereste,
nem kár, ha döglött: többet ér a teste. –

Így szólt a Bölcs, majd jobb életre intett,
és megbocsátotta a vétkeinket.

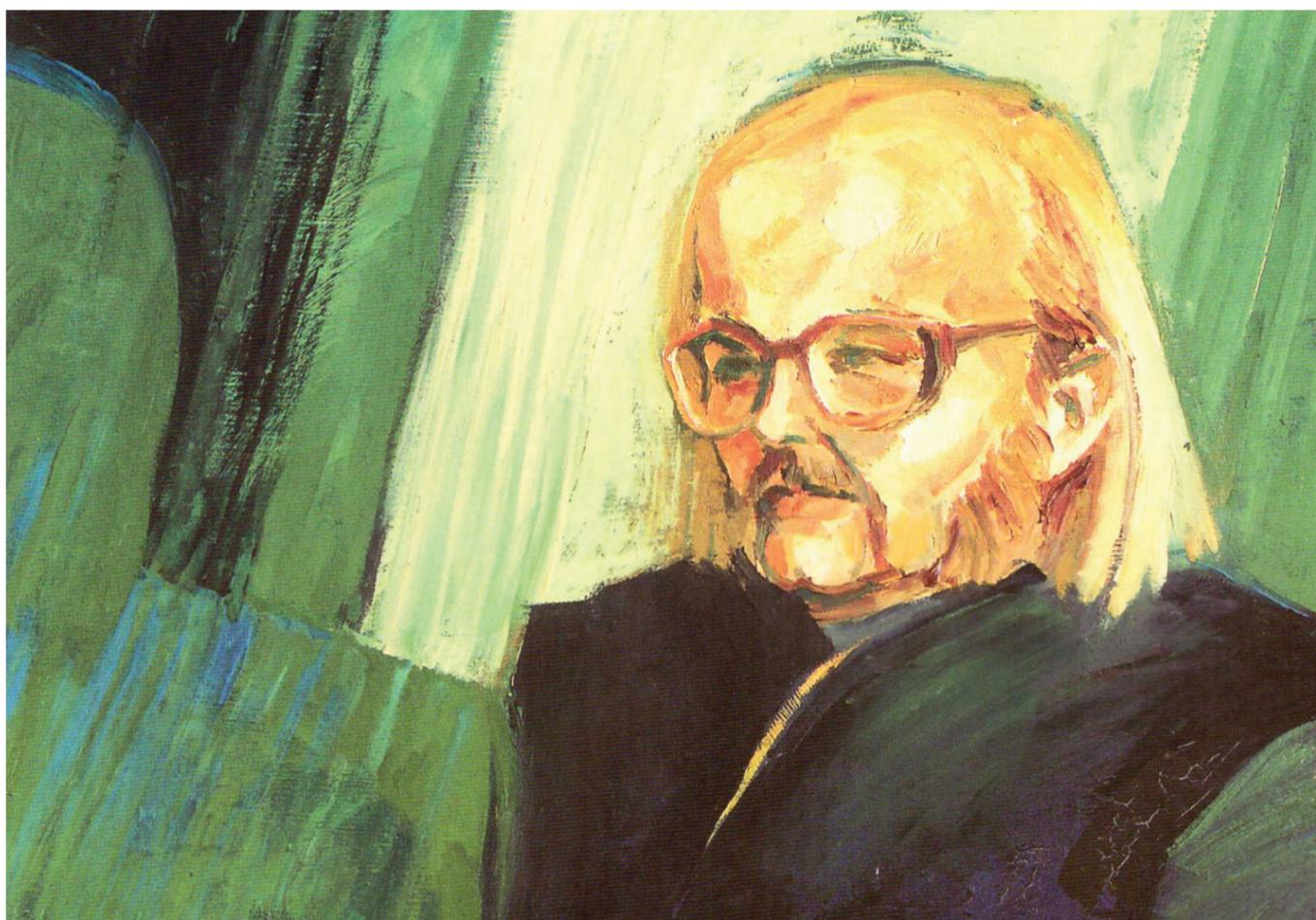
2021. február II. évfolyam 2. szám

3 Jancsó Péter –
Éjjeli kocsiázás

8 Jakubecz Márta –
A fekete

13 Száraz Pál –
A síró ezüstsírály

14 Morva Mátyás –
Kéz- és kéztörés



Tóth László

fordulópont

TALÁLKOZÁSAIM JÓKAI MÓRRAL

Kalandozó gondolatok a magyar próza ünnepén

„Ha a nevem alatt nem írhatok, írok a gazdám kutyájának a neve alatt: lesznek »Sajó«: ugatni fogunk, ha nem beszélhetünk, de el nem hallgatunk.”

Szilasi László véleménye szerint „a Jókai szövegeknek nincs egy autentikus műfaji modellje. Azok a műfajok, műfaji csoportok, formák és formarendszerek, amelyekkel a Jókai-szöveg építkezését ez ideig magyarázni próbálták (eposz, mítosz, utópia, népmese, népdal, anekdota, mese, életkép, história, krónika, regény, történelmi regény, irányregény, románc, önélet-

rajz, emlékirat, tárca, ponyva stb.), önmagukban sohasem képesek lefedni egyetlen regényszöveget sem. A Jókai-szöveg olyan struktúra, amelynek egynél több középpontja van.”

Jókai művészetének jellemzője tehát a műfajok felhasználásának széles spektruma, vagyis a heterogenitás. És bizony ebbe a színes gazdagságba tartozik az „írok a gazdám kutyájának a neve alatt” felvállalt magatartásból fakadó sokszínű, olykor rejtekező, olykor édeskés történetekbe oltott fordított (?) irónia is. A nem létező emberi tökély, vagy annak

ellentétje a realitások árnyékában – maga az irónia kimondott vagy kimondatlan kútfeje. Műveiben az iróniának a hatalmi viszonyok vetületében különös változatai, reinkarnációi vannak. A forradalom és szabadságharc vérbefojtása után a menekülő, bujdosó Jókai (akinek az életrajza is felér egy kalandregénnyel – Jókai valóban használta a Sajó írói álnevet is) nem folyamodott sem a Bach-korszakban, sem később, akkor már a megbecsült társadalmi rangja folytán, a szókimondás öngyilkos, saját mítoszát romboló realizmushoz. Maradtak

a bevált stílusjegyek. Olykor a szélsőségesen romantikusan idealizált hőseiben (kik olyan tökéletesek, hogy az igaz sem lehet) a figyelmes olvasó könnyen felfedezheti például saját korában, éppen a mindennapi hiányukban, az iróniát.

Olvasni mindig szerettem. Sokáig csak népmeséket. Apám bosszankodott, vagy tán félt szellemi képességeim esetleges hiányosságai miatt. Mi lesz ebből a gyermekből? Néha esténként *A kőszívű ember fia*-ból olvasott fel, és végül nyert. Emlékszem Marcsa néniére is, Jókai kisvárosi nagy-

követére, aki a nagy író regényeiből lazán idézni tudott. A legjobb krémest ő sütötte Ipolyságon, és közvetlenül a szomszédunkban lakott. Sorsa 4-6 elemis árnyékából büszkén nevelte érettségire készülő lányait. Megvásárolta (1960-as évek!) a Jókai-összest elegáns díszkötésben, és ő valóban végigolvasta valamennyit.

A realizmusok harcát élte a mi időnk iskolapolitikája a neofita ideológiai viharok közepette. A szocialista realizmus számított a tökéletes írói magatartásnak. Ez a hierarchia a kritikai realizmust még úgy-ahogy elfogadta,

Gágyor Péter

fordulópont

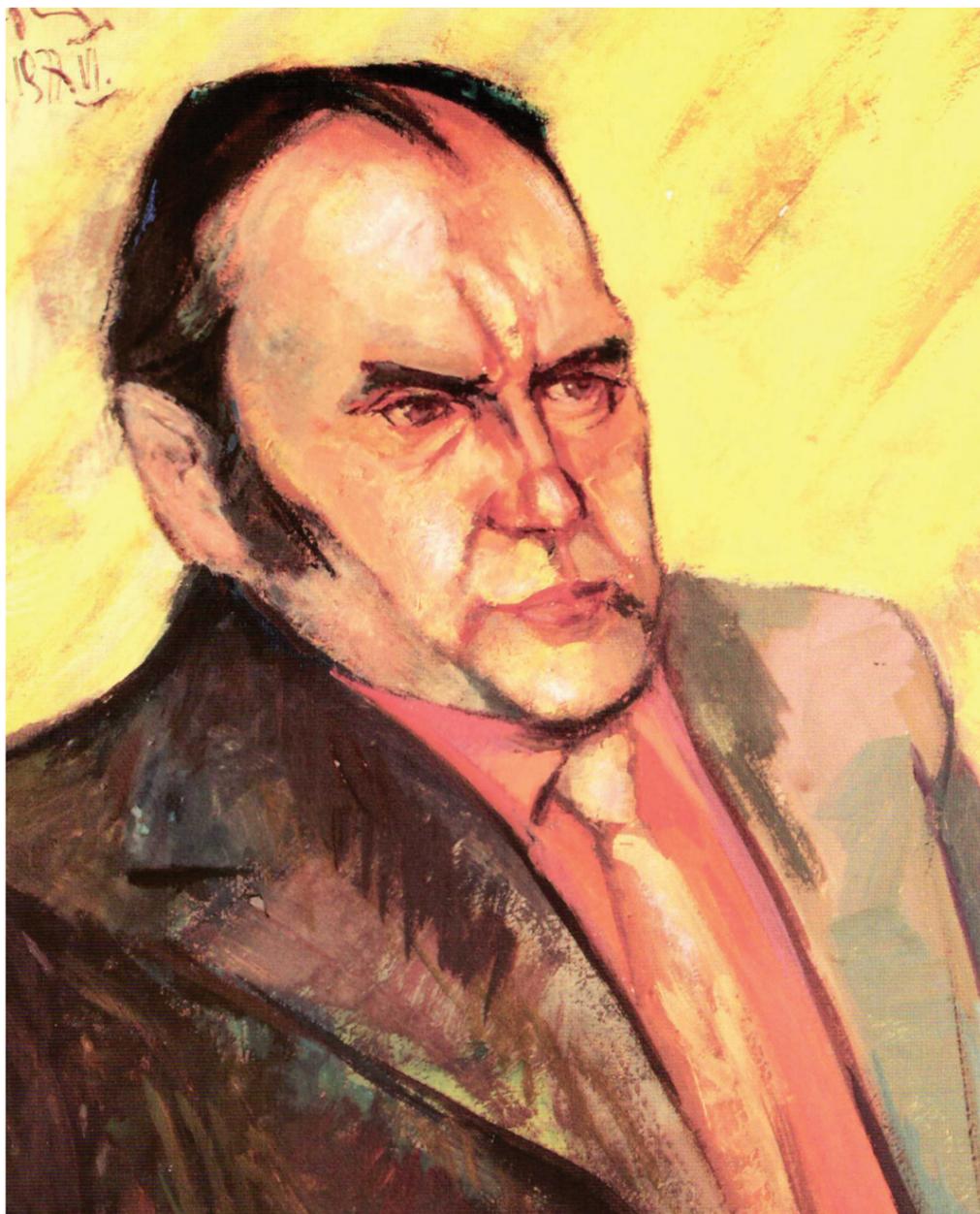
a romantikusnak minősített szövegeket (de a naturalizmust is!) népbutító, „fölsleges” irodalomnak kívánta minősíteni. Gorkij, Nexö, stb. és apróbb követők voltak az ajánlott irodalom a tanuló ifjúság számára. Sikertelenül. Marcsa néniével közös örömeinkre a szocialista filmgyártás azonban mégis a kedvenc Jókai-regényekből forgatott nagy közönségsiker arató filmeket.

Komáromban, Jókai szülővárosában jártam ki a középiskolát. A Nádor utcán, a múzeum előtt ül rendületlenül Jókai szobra, a gimnáziummal szemben egy szerény földszintes házon egy régi márványtábla hirdeti, hogy ezen a telken állt Jókai Mór egykori szülőháza, és van még a városnak Jókai utcája is. Ennyi. Kevésnek tűnt ez már akkor is. A világhírű magyar írónak nem adatott meg több a kéretlenül Szlovákiához csatolt szülővárosában. Későbbiekben, mint ha megtört volna a jég, évente megrendezték a Jókai-napokat, a felvidéki (hivatalosan szlovákiai magyar dolgozók) kulturális seregszemléjét. Színes zászlókkal fellobogózták a várost. Az emberek ilyenkor valóban többet mosolyogtak... És Komárom a vágyakban tíz napra a felvidéki magyarok fővárosává nőtt. Naponta több bemutatót tartottak, és közönségben sem volt hiány. Megkösörözték Jókai szobrát a Nádor utcán, a felvidéki magyar tanítók énekkara körbeállta a nagy mesemondó szobrát, és egy kisebb hangversenyvel gazdagította az ünnepet. Bodrogeközéből, Gömörből, Mátyusföldről, a Csallóközéből jött

magyar amatőr színjátszók, irodalmi színpadok, vers- és prózamondók, képzőművészek, írók, újságírók hemzsegtek a város utcáin. „A szegény szép pántlika” (Györy Dezső metaforája szerint ez volna a magyarok lakta Dél-Szlovákia) népe kurta tíz napon át otthonra lelhetett álmaiban.

Csodák pedig nincsenek, vagy ha vannak is, csak három rövid napig tartanak. Az ünnepi csodának azonban Jókai városában is bealkonyult. A rendszerváltozást követően eltűntek a plakátok, a Jókai-napok zászlók, és megkopott a város mosolya. Komárom többé nem ünnepel, nem a felvidéki magyarok fővárosa! Az álmodozás is elmaradt. A szereplők a Csallóköztől Bodrogeközéig jönnek ugyan, másnap fellepnek, majd harmadnap hazautaznak. A találkozások, a társadalmi élet és a közönség tömegei elmaradoznak. Az ünnep kiszorult a város közepéből és szívéből is. Ma már a volt szovjet megszállók egykori kaszárnyájának túlméretezett, ormótlan kultúrházában zajlik le az egész akció. Tulajdonképpen künn a belváros peremén, túl a tiszti pavilon belvárost lezáró épülettömbjén, az alig karbantartott park végében.

Jókai Színháznak nevezték át az egykor szinte kimondhatatlan és a hazai szíveket soha meg nem dobogtató MATESZ mozaikszóval (Magyar Területi Színház) elnevezett intézményt. Ez jó fordulat volt, mondhatnók azt is, hogy végre. Ez azonban kevés. Jókai ugyan nem számít jelentős drámaírónak. Regényeinek színpadi átdolgozásai eddig nem voltak



Duba Gyula

a legszerencsésebbek. Viszont a színháznak a nevéhez méltóan kellene Jókai prózai művei alapján évente legalább egy felolvasó színházi előadást tartania. Akár évente a magyar széppróza napjának ürügyén.

Megosztván az életműből válogatott szemelvényeket, akár biztatásul „a szegény szép pántlika” kallódó népének.

A Nádor utcán, a Szent András-bazilikával szemben ül a bronzba öntött Jókai. Néha el-

sétálok előtte. Nem tudhatjuk, hogy tűnődik-e sorsán, avagy inkább ironizál fölötte. Tétélezük fel, hogy vár, és szebb, jobb időkben reménykedik. Legalább olyan napokra vár, amiket méltán megérdemelne.

vers

Sántha Attila
Fekete székelyek

'45-ben a föld összehúzódott,
aztán a hasadásokból árkok lettek,
és a marhák lábukat törték.
Legelni nem legelhettek,
s egy szép napon a szépasszonyok
még a tejüket is elvették.

Anyámék egy ideig ették a fakérget,
de ügyes sok volt a száj.
Mámám hát elhatározta,
a gyermekeket elküldi Zilajra,
pedig Sarolta még belépisilt,
s emiatt utólag kiderült,
kint altatták a tornácon.

Aztán hónapok múlva esni kezdett,
az árkok betemetődtek,

a marhák lábtörés nélkül kijárhattak,
s Viktori, az ideszakadt oláh fehérszép
legyőzte a szépasszonyokat.

S hogy újra lett tej, másnap mámám
elindult Zilajra, szíve erősen kalapált.

Elvette onnan a gyermekeket,
különösen, íízesen beszélő
magyarok kérelték,
hagyjon ott legalább egyet,
még ha Saroltát es,
de mámám sietett nagyon.

A peronon aztán látja, százával ülnek
fekete ruhás nők és fekete bundasapkás,
harisnyás férfiak, s mindenikkel
legalább öt-hat gyermek.

Mámám leizzadt, hogy' fognak hazajutni,
pedig a tehenet a szomszédra bízta.
Végül a kicsiket felrakták a vonatra,
a felnőtteket a vonat tetejére.
Jöttek, s ha ágak kúsztak feléjük,
az első kiáltott: ágak,
és mindenki behúzta a nyakát.

Így érkeztek meg Szentgyörgyre,
és végre kinyújtózhattak.
Akkor látták, teljesen megfeketedtek,
épp csak az álluk alatti rész világít.

Kacagták es őket jóízűen a gyermekek,
mint akik végre hazaértek.

díjeső

Díjat kapni különleges érzés: az ember visszaigazolást kap arról, hogy jó úton halad, hogy nem szabad feladni, hogy fáradozásának értelme volt és van, s hogy kreativitásával értéket teremt, teremtett. Az irodalmi díjak mindig lényeges szerepet töltek be a mindenkori közösségek kulturális életében. Fontos visszajelzések ezek, melyek útmutatóként is szolgálhatnak a további alkotói folyamatokban. Összeállításunkban három díjazottat kérdeztünk arról, hogyan érintette őket a siker, kérdeztük őket benyomásaikról, munkamódszereikről, terveikről. Ezúton is gratulálunk nekik, és kívánunk számunkra további sok sikert és elismerést!

A LÉNYEG A MONDANIVALÓBAN REJLIK

Reczai Lilla

Fiala Iлона író tavaly novemberben próza kategóriában elnyerte az Arany Opus Díjat, és „bearanyozta a napját”, amikor a hírt megtudta. Az írás iránti szeretete ott tükröződik műveiben és kiadott könyveinek lapjain. Nagy szorgalomra és kitarásra hívja fel a figyelmet, erre inti a kezdő tollforgatókat, mert az írás nemcsak a fantázia, hanem jórészt a szorgalom kérdése.

– **Hogyan indult az írói pályája?**

– Már gyermekkoromban is voltak próbálkozásaim, de igazából gimnazista koromtól fogva foglalkozom komolyabban az írással. Első szárnypróbálgatásaimat az Új Szó, a Vasárnap, a Hét és a Nő is közölte, interjúkkal és riportokkal kezdtem, majd pedig jöttek az elbeszélések. Verseket már gyerekkoromban is írtam, és itt-ott most is visszakarodom a versíráshoz. Néha jólesik versben kifejezni magam. Később hangjátékokat írtam, amelyekkel pályázatokra jelentkeztem, mindegyikkel helyezést értem el, és ezeket a rádió is bemutatta. Mindemellett az újságírás kísérte végig

eddiggi életemet, amely szintén összefügg a szépirodalommal.

– **Miben más megírni egy hangjátékot, mint például egy novellát vagy egy regényt?**

– Az írásnál mindenképpen fontos a képzelőerő. A hangjáték megírásánál különösen ügyelni kell rá, hogy minden a helyén legyen; a hallgató lássa maga előtt a történet cselekményét, a helyszínt, ahol a történet játszódik. A fabula a legfontosabb, megfelelő formában kell tálalni a hallgatóknak. A regénynél például az a pozitívum, hogy nagyobb terünk van kitarulkozni, kibontakoztatni a cselekményt, a novellánál viszont szűk keretek között mozoghatunk csupán, mert ez a műfaj ezt a szerkezetet követeli meg.

– **Mi inspirálja önt az írásnál?**

– Minden. Az emberek sorsa, történetek, különféle események, gyermekkori emlékek, amelyekből kikerekedhet egy történet. De valakinek az elbeszéléséből elcsípett egyetlen mondat is elindíthat egy láncreakciót. Jellemző az írókra, hogy akár a kis eseményekből, dolgokból kiindulva is tudnak

érdekeset, olvasmányosat írni, alkotni.

– **Milyen tapasztalatokat szerzett a Szlovákiai Magyar Írók Társaságánál, mint pályázó, az évek során?**

– Már kétszer pályáztam a Pegazus alkotópályázatokra, természetesen még akkor, amikor nem volt megjelent kötetem nyomtatásban. 2011-ben a Néhány szelet című regényem kéziratával, amikor is elnyertem a védnöki díjat. Majd 2013-ban az Ólomsúly című regényem kéziratával sikerült pályáznom, amely szintén védnöki díjat nyert. Számomra a pályázati lehetőségek mindig is motiválóak voltak, az Arany Opus Díj megpályázását jó ötletnek tartottam és már régóta kacsingattam felé. A pályaműveim azonban eddig nem lettek értékelve, de úgy gondoltam, nem adom fel.

– **A kitartás pedig meghozta gyümölcsét, ugyanis a tavalyi év egyik nyertese ön lett az Arany Opus Díj pályázatán.**

– Magam is meglepődtem, és nagyon örültem ennek a kitüntetésnek. Jó érzés volt, akkor éppen bearanyozta a napomat



– a nevéhez híven, stílusosan. Számos gratulációt kaptam az ismerősöktől, barátoktól, még ismeretlenektől is. Hihetetlenül jólesett. Már ezért is érdemes folytatni azt, amit csinálok.

– **A járványhelyzetben is születtek művek?**

– Természetesen, hiszen mindannyiunkra hatott valamilyen formában. Nagyon részlet inkább más jellegűeket írok. Több téma forr bennem egyszerre. Az írók általában minden jellegzetes folyamatra reagálnak. Véleményem szerint a jelenlegi járvány irodalmi hozadékát csupán később fogjuk látni, vagyis hogy milyen mértékben, illetve milyen művek születtek meg ezzel

kapcsolatosan. Már most is vannak különféle naplók és karanténszövegek könyvformában, amelyeket forgatni lehet.

– **Milyen tervekkel áll a jövő elé?**

– Vannak olyan elbeszéléseim, amelyeket még nem publikáltam, ezeket külön dokumentumban gyűjtöm a számítógépeken. Lassan összejejön egy új kötet. Nálam az alkotás egyszerűen zajlik. Ha már a fejemben van az ötlet, akkor csak leülök az asztalhoz és elkezdem írni. Persze, folyamatosan csiszolom, fésülgetem a szöveget, hogy minden a helyén legyen, stilisztikai és helyesírási szempontból is. De a lényeg a mondanivaló!

„A TALAMON-DÍJ MEGERŐSÍTETT ABBAN, HOGY ESÉLYEM VAN JÓL ÍRNI”

Morva Mátyás

A Szlovákia Magyar Írók Társaságának Választmánya Hoga György írónak ítélte oda a Talamon Alfons-díjat a *Daszvant árnya* (2019) című kötetéért. Az interjúból többek közt kiderül, mit is jelenthet az efféle kitüntetés, milyen fogadtatásban részesült a kötet, és azt is megtudhatjuk, hogyan élte meg a díjazott a világjárvány időszakát.

– **Valaha ugyanezzel a díjjal tüntették ki Grendel Lajost és Duba Gyulát is. Mit jelent számadra, hogy Talamon-díjas író lettél?**

– Nagyon sokat. Sőt, túlzással azt mondhatom, a lehető legtöbbet. Kisebbségi

kényszerű megszakításokkal ötven éve írok, és néha zavart a visszhangtalanság, néha jól jött volna egy-két elismerő, biztató szó. Így meg kellett szoknom, hogy néha évekig úgy írtam, hogy senki sem olvasott, senki sem biztatott. Ez a díj most megerősített abban, hogy esélyem van jól írni. Mert a cél az az: jól írni, amittől még mindig meglehetősen messze érzem magam.

– **A Talamon-díjon túlmenően milyen visszajelzéseket kaptál a szakmabeliektől és az olvasóktól legújabb könyveddel kapcsolatban?**

– Annak köszönhetően, hogy ismét beléptem a SZMÍT-be, si-

került kapcsolatba lépem régi ismerősökkel és az újabb generációk tehetséges képviselőivel, valamint részt vehettem pár találkozón, de mivel a könyv kevés példányban jelent meg, valóban csak a szakma pár képviselőjétől kaptam méltatást. Egy kimondottan elutasító bírálatot leszámítva, azt hiszem, meg lehetek elégedve. Ami az olvasókat illeti, nincsenek olvasóim. Még a régebbi írásaim alapján kialakult egy nézet, hogy „nehezen olvasható” vagyok – ezt nem minősítésnek szántam –, és erre a beidegződésre sajnos nem tudok rácafolni.

– **Egy XXI. századi marketingszakember erre talán azt mondaná, hogy épp**



a „nehezen olvashatóság-ból” kéne előnyt kovácsolni, valahogy így: „Hogyától olvastál már? Na, az az igazi kihívás, de megéri!” Mit gondolsz?

– Nem akarom alábecsülni a marketingszakemberek szerepét, de véleményem szerint az olvasó másképp befolyásolható. Elsősorban saját igényéből és tapasztalatából indul

díjeső

ki, másodszer pedig közvetlen környezete hat rá. Nehéz az olvasót műfajváltásra rávenni. Különösen, ha számára az olvasás kikapcsolódást jelent, és ez az olvasással szembeni maximális elvárása. Lehet őszinte érdeklődést kelteni egy adott mű, esetleg egy műfaj iránt, és igen, lehet, hogy valaki kíváncsiságból elolvasson egy-egy díjnyertes könyvet. Ettől még nem lesz „mindenevő”, azaz mindent olvasó, és még ha annak is tartja magát, akkor sem mondhatjuk, hogy eruditusról (képzett, mély tudású, a szerk. megj.) beszélünk, hiszen, mint említettem, bizonyos olvasóknak nem is ez a céljuk. Az irodalomhoz való következetes kötődés más gyökerekből fakad...

– **Melyik írás a legkedvesebb számodra a Daszvant árnyából és miért?**

– A kötet önmagában és egyességében kedves nekem, mivel

minden egyes írás más-más műfaj képvisel, és minden írás újabb lehetőségeket rejt magában.

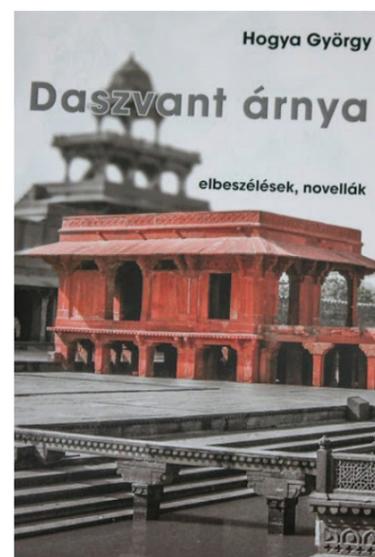
– **Megosztó kérdés lehet, hogy egy író számára a világvárvány által előidézett helyzet, a korlátozások és a bezártság inkább pozitív vagy negatív többletet hoz-e. Te hogy látod?**

– Nyugdíjasként – bár együttérzek az áldozatokkal és családjaikkal – nem foglalkozom a járvánnyal, csak annyira, hogy el ne kapjam a vírust. Rögeszmém, hogy a „jó íráshoz” – többek között – rendkívüli olvasottságra, megélt és „értelmezett” tapasztalatokra, valamint írói tehetségre van szükség. Mivel a sors már nemegyszer megrázott, miként azt a bizonyos vargát is, tapasztalat hiányára nem panaszkodhatok. A tehetséget meg nem szerezhetem be, abból főzök, amim van, így az

olvasásra, művelődésre összpontosítok. A járvány nélkül is önkéntes karanténba – egyfajta belső emigrációba – készültem/készülök, így az időm egy részét csak az írásnak és még nagyobb részét az íráshoz való felkészülésnek szentelem. Rengeteget tanulok.

– **Egy korábbi interjúban azt nyilatkoztad, hogy egyre inkább csábít az esszéírás. Tehát, 2021 az esszéírás éve lesz, vagy azóta már más is foglalkoztatja a fantáziád?**

– A Montaigne–Bacon–Dávila–Marquard vonalon haladva az elgondolkodtató gondolatok és szellemes szeljegyzetek csábítanak. Bár az említett tapasztalatok alapján teljesen hiábavaló fáradozásnak tűnik megcélozni azokat az olvasókat, akiket ez eleve nem érdekel, akiknek ezek a nevek nem mondanak semmit. Ezzel a műfajjal sem lehet



megváltoztatni az embereket. Az író csak önmagát csiszolgatja, remélve, hogy netán másokat is meglegyint a szellemi kiteljesedés szele, és kedvet kapnak az olvasáshoz és az elválaszthatatlan továbbgondoláshoz... Az írással kapcsolatban továbbra is tartom

magam Dávila gondolatához: „Csak saját kezünk fonhat koszorúkat, és nincs más diadal számunkra, mint saját lelkünk magányos tapsa.” Persze, a SZMÍT által megítélt, volt íródiatársamról, Talamon Alfonzról elnevezett díj ettől függetlenül is megtisztelő.

ÉLVEZNI KELL AZ ÍRÁST

2020-ban az Arany Opus Díj líra kategóriáját Katona Nikolas verse nyerte meg. Ez nem kis eredmény, főleg egy ilyen fiatal szerzőtől. A díjjal a pályakezdetéről, a díjról és az írásról beszélgettünk.

– **Mikor kezdte el irodalommal foglalkozni?**

– Már az általános iskolában nagyon érdekelt az irodalom. Hatodik osztályos koromban született meg bennem a gondolat, hogy tanár szeretnék lenni (az egyik szakomnak mindenképpen a magyart szerettem volna), és valamilyen módon kötődni az irodalomhoz. Gimnazistaként már próbáltam alkotni is. Kezdetben rövidebb verseket írtam, amik még a mai napig is a fiókomban aljában lapulnak, illetve rövidebb novellákkal is próbálkoztam. Természetesen ezeket nem mutattam meg senkinek, nem tartottam elég jónak. Az egyetem volt az a helyszín, ahol ki tudtam teljesezni. Itt döntöttem el, hogy a költészet irányában szeretnék továbbhaladni. Ha volt időm a sok teendő mellett, mindig alkottam valamit, ezeket megmutattam pár tanáromnak, akik biztattak, hogy kellő gyakorlással jó költő lehet belőlem. Természetesen a mai napig az irodalom az, amiben ki tudok teljesezni, és továbbra is szeretnék foglalkozni vele.

– **Részt veszel a Szlovákiai Magyar Írók Társaságának mentorprogramjában. Mikor és miért csatlakoztál a programhoz?**

– Az egyik volt egyetemi szobatársam, Farkas Benjámint ajánlására részt vettem még négy évvel ezelőtt a mentorprogramban. Félve mentem el, attól tartottam, hogy nem fogok tudni megfelelni az elvárásoknak, de kellemesen csalódtam. A műhelymunkák által egyre jobban éreztem a fejlődést magamon. Hízsnyai Zoltán volt az első mentorom, aki nem is igazán arra fókuszált, hogy belejavítgasson a szövegeimbe, hanem arra biztatott, hogy alakítsak ki egy sajátos hangot, amitől egyedi lesz az adott alkotás. Az évek során erre törekedtem, és eljött az a pont, amikor már érzem, hogy eljutottam egy olyan irányba, ami nekem megfelelő. Hízsnyai mellett a többi mentor tanácsát és segítségét is mindig útravalóként vittem magammal, de számomra mindig az volt a fontos az írás kapcsán, hogy nekem tetszen.

– **Milyen terveid vannak az idei évre?**

– A tanítás mellett, ha időm engedi, folytatom a versírást. Szeretnék kicsit kimozdulni a komfortzónámból, és más jellegű írásokkal is megpróbálkozni. Régebben írtam kritikákat és esszéket, ezt szeretném kicsit visszahozni. Ez az év a pub-

likálásról fog szólni. Ez azért is fontos, mert eldöntöttem, hogy szeretnék jelentkezni majd a későbbiekben doktori programra az egyetemre, így ezekhez elengedhetetlen az írás. Régi álmom, hogy egyetemen taníthassak irodalmat vagy módszertant, és hiszem, hogy kemény munkával el tudom érni a célokat. Jelenleg az első verseskötetemen dolgozom, ami szerkesztés alatt áll, így ez a kettő most a legfontosabb számomra.

– **Milyen olvasmányok és szerzők voltak rád nagy hatással?**

– Mindig is a világirodalmi alkotásokhoz fordultam. Ha jobban megnézzük a költészetemet, kétfajta szemléletmód jellemző rá: a szentimentalitás és a világgal való szembe fordulás. A beat-nemzedék tagjai voltak rám nagy hatással, akik szembe fordultak a világgal, és nem érdekelte őket a társadalom, csak szabadon éltek az életüket, nem akartak megfelelni az elvárásoknak. A költészetben ilyen például Ginsberg vagy Whitman alakja, akiknek alkotásai számos szempontból formabontók. További inspirációm még Virginia Woolf, aki az érzelmekre, a kiszolgáltatottságra és az emberi gondolatokra helyezi a hangsúlyt. Emellett nagyban hatnak rám a gyermekirodalom alakjai is, felnőttként is ugyanúgy szere-



Bese Bernadett

tek gyerekeknek szóló könyveket olvasni.

– **Mit jelent számodra, hogy megnyerted az Arany Opus Díjat?**

– Kettős érzések vannak bennem a díjjal kapcsolatban. Amikor felhívott Nagy Erika, el sem akartam hinni. Az évek során többször is próbálkoztam. Néha hónapokat öltem bele, hogy egy tökéletes alkotást tegyek le a bizottság elé. Természetesen a díj adott egy nagy löketet, hogy ez az az út, amin haladnom kell tovább, és van értelme annak, amit csinálok, mert sokáig nem hittem el. Hónapokkal később rájöttem, hogy nem is igazán a díjon van a hangsúly, hanem az élvezet a lényeg, amit az ember kap az írás által. Ha ír az ember, akkor kiad magából valamit. Olyan, mint egy intim beszélgetés egy baráttal.

– **Mit tanácsolnál a pályakezdő író- és költőpalántáknak?**

– Azt, hogy írjanak minél többet! Nem baj az, ha elsőre nem sikerül, gyakorlat teszi a mestert. Természetesen minden írás szubjektív. Véleményem szerint az a legjobb írás, amire nem tudja mindenki azt mondani, hogy tökéletes, hanem megosztó vagy indulatokat vált ki az olvasóközönségből. Egyébként nagyon jó lehetőség, ha részt vesznek különböző író-táborokban, mert ott is fejleszthetik magukat, és persze barátságokat köthetnek. Élvezzék az írást, mert ez is lehet terápia, hiszen, ha már egyszer leírtak valamit, ezáltal megszabadultak egy belső problémától, másrészt adtak magukból egy kis szeletet az embereknek, amin keresztül jobban megismerhetik őket.

a Grendel-akta

TANÜGY

Ha egyetlen mondattal kellene jellemezni Grendel Lajost, írtam már erről is, ez lenne: nagy debatter volt egész életében, akinek kezdettől határozott véleménye volt a világ – s benne az irodalom – dolgairól, amiért mindenkor kész volt kiállni. Azt is mondhatnám, élete – és munkássága – folyamatos pör (kiállítás) olyan elvek, eszmények és ügyek mellett, melyek igazságtartalma sokszor csak később vált nyilvánvalóvá. Ezek sorolására itt most természetesen nincs mód, közülük számos – esetenként legendás – megnyilvánulása, fellépése, szereplése képezi máig szerves részét a szlovákiai magyar szellemi, irodalmi és közéletnek, köztörténetnek, illetve emlékezetnek, amelyek külön vonásait képezhetik a róla rajzolható képnek. Mind közül természetesen szépírói teljesítményét kell első helyen említeni, mely irodalomtörténetileg is fontos helyet biztosított számára a 20. század második fele, illetve a 20–21. század fordulójának magyar szépprózájának alakulástörténetében. Amiről itt most csak annyit, hogy tulajdonképpen legjobb műveivel is szembement, *vitát folytatott* egy, az 1980-as évekre már leáldozóban levő prózapoetikával, mely – leegyszerűsítve – az író valóságfestő, valóságábrázoló szerepét tekintette a legfőbb instanciának, s helyette magát a művet tette meg megvizsgálандó, értelmezendő, autochton világot megtestesítő tárgyának. És az irodalom e salangoktól, járulékos elemeitől való megtisztításáért folytatott eme vitájának képezte szerves részét szerkesztői és irodalomszervezői, illetve kritikusai, publicisztikai tevékenysége is, mely főleg pályája első két és fél évtizedét töltötte ki. Az 1990-es évek derekától azonban ennek szerepét – 1997-től a pozsonyi Comenius Egyetem adjunktusaként – egyre inkább átvette az oktatás, ahol a 20. századi magyar irodalom, illetve a modern regényirodalom történetét kapta meg szakterületül. Fontos azonban megjegyezni, hogy egész oktatói, irodalomtörténeti tevékenysége is számos olyan elemet, vitapontot, személyes meggyőződést tartalmazott, melyekkel szembe ment bizonyos megrögződött nézetekkel, trendekkel és közfelfogással (amit *A modern magyar irodalom története* című monográfiájának két kiadása is bizonyít). S amelyekkel ugyancsak áldatlan viták középpontjába, ádáz ellenvélemények kereszttüzébe került,

melyek – megzavarva a gyász óráit – még a halála napjaiban is felcsaptak körülötte.

Megjegyzendő azonban, hogy az oktatás, és ezen belül is az irodalomoktatás kérdése és helyzete kezdettől központi helyet foglalt el gondolkodásában és értékrendjében, amit nem egy elmélkedése, állásfoglalása, kritikája, vitairása is igazol. Hiszen amellet, hogy már legelső publikációi is hangsúlyosan érintették a szlovákiai magyar irodalom- és történelemoktatás hiányosságait (lásd erről főleg jelen sorozatom III/1-es részét az *Előretolt Helyőség* tavalyi szeptemberi számában), kezdeti novellái közül több is, bár a megfelelő áttételekkel, hangsúlyosan a pedagógustársadalomhoz, illetve bizonyos neveléslélektani kérdésekhez kapcsolódik (*Tanügy; Tantörténet*, de akár a *Samuka* is). A legnagyobb port azonban e tekintetben – talán csak *A modern magyar irodalom történetének „szentségtörő”* állításai mellett – a *Tanügglossza* című, igaz, mára gyakorlatilag elfelejtett, kevesek által emlegetett 1980-as vitacikkével verte fel.

Grendel szóban forgó írása, a maga idejében általánosan még egyáltalán nem elfogadott követelményrendszerével, illetve indulatosságával olyan értékrendi és irodalomfelfogás-beli kérdések tisztázását segítette, melyek ugyan a szlovákiai magyar irodalomoktatás helyzetéből és problémáiból indultak ki, tágabban olyan szempontokat képviseltek, amelyek a magyarországi irodalomszemléletben és -oktatásban is csak akkoriban kezdtek teret nyerni. Írónk vitairata a pozsonyi Hét 1980. január 26-i számában jelent meg, s a Szlovák Pedagógiai Kiadó még 1978-as, *Irodalomtörténet* című, a szlovákiai magyar irodalomoktatás akkori két „megfellebbezhetetlen” tekintélye: Csanda Sándor és Mózsai Ferenc által jegyzett, 4. osztályos középiskolai tankönyvét vette górcső alá.

E „tantörténet” *történetéhez* viszont az is hozzátartozik, hogy a pozsonyi Új Szó szerzője, Morvay Gábor – aki maga is pedagógus volt – már hónapokkal korábban, 1979. június 19-én bőséges hibakatalógust állított össze a könyvből (*Igényesebb munkát*). Magától értetődött hát, hogy *Tanügglosszáját* Grendel is Morvayra hivatkozva indítsa, hangsúlyozva, mekkora hibának tartja, hogy az „írók, kritikusok, irodalmár értelmiségiek nem figyelnek oda eléggé a tan-

könyvkiadásra”, noha „az irodalomoktatás színvonala és minősége közügy” kellene legyen. Ezután pedig, Morvay kifogásait újabakkal, valamint a maga hiánylistájával kiegészítve, ő is pontokba szedte, hogy a Csanda–Mózsai-féle tankönyv miért nem alkalmas „rendeltetésének betöltésére” és miért tartja azt koncepciótlannak. És Morvayhoz hasonlóan ő is felrótta a szerzőpárnak könyvük tárgyi tévedéseit és „pontatlan, tudománytalan definícióit”, zavaros és sokszor „démonian magyarul nyelvezetét”, megdöbbenve azon az „elszomorító és sirni való” nyelvrontáson, amit „a szerzők éppen egy magyar irodalomról szóló tankönyvben” elkövettek. Azaz, írja, e „szakmailag kifogásolható, nyelvileg minősíthetetlen, közhelyektől hemzsegő, emészthetetlen” tankönyv kiadásával „jöveteletlen hiba történt”, ami egyebek mellett „etikai kérdéseket” is felvet. Aminek magyarázatát Grendel többek közt abban a szellemi restségben és tunyaságban, abban az „értékeket az állértékekkel összemósó hamis

szemléletben” s „a kritikai szellem és a bíráló következetesség szinte teljes hiányában” találta meg, ami az időben a „szakmai és elvi tisztázásoktól ódzkodó szlovákiai magyar szellemi életet” jellemezte.

Míg azonban Morvay ugyan ezen tényekre alapozott kritikáját a tankönyv szerzői és kiadója több mint fél éven át jobbnak látták elhallgatni, gondolván ezzel „megúszni” a dolgot, Grendel írására már szinte nehéztüzérségi ösztűzzel válaszoltak a Hét két számában is (1980. március 8., 1980. április 16.). Mózsai Ferenc részben azzal igyekezett menteni tankönyvüket, hogy az „az 1970–72. évek kutatási szintjét képviselő koncepcióra épült” (1978-ban! – tenném hozzá rögtön), Grendel kifakadását pedig egyenesen ártalmasnak látta, mivel az „nem alkalmas a széles körű társadalmi aktivitást igénylő, társadalmi fejlődésünk gondjait, sikereit egyaránt kritikusán tekintő, de magáénak érző szocialista gondolkodás alakítására” (*Tanügglossza?*). Emellett az általa főszerkesztett

pedagógiai lapban, a Szocialista Nevelésben több alkalommal is igyekezett kisebbiteni, elbaggatellizálni könyvük hibáit, azokat részben a „nyomda ördögére” fogva, de hivatkozott egyik olvasójuk felháborodására is, aki Grendel írását egyenesen „antitanügyi” glosszának nevezte. „Furcsa értékítéletnek” minősítette a bíráló megjegyzéseit, és „elképesztő nagyképűséggel” vádolta meg őt Csanda Sándor is, amiért azt képzeli: „egyedül csak ő szabhat itt értékrendet”, amit azért is lehetetlen figyelembe venni, mert azt Grendel „még meg sem írta”. Egyébként is, így Csanda, Grendelnek, még ha könyvkiadói szerkesztő is, nem kellene „tanügyi kérdésekben” is szakembernek képzelnie magát, vagy legalább tisztában kellene lennie azzal, hogy minden tankönyvnek az Oktatásügyi Minisztérium által jóváhagyott „tantervet” kell követnie, tehát „nem lehet benne az, ami nincs a tantervben” (*Furcsa értékítélet*). Megszólalt továbbá az ügyben a hetilap ugyanezen számában a Pedagógiai Kutatóintézet részéről

Tóth László sorozata VI.



Grendel Lajos

a Grendel-akta

Tankó László is, aki csakúgy, mint Csanda, leszögezte, hogy a tankönyvírók kezét megkötik a tantervbe foglaltak, majd hozzátette, hogy a Grendel által hiányoltak „két-három kivétellel” a „magyarországi irodalomtanításban, tankönyvekben sem szerepelnek”. A Csanda-Mózszi-féle tankönyv, esetleges hibái, hiányosságai ellenére egyébként is „jó és korszerű tankönyv”, melyben „sok olyan hasznos fejezet” található, „amelyek az eddigi tankönyvekből hiányoztak” (*Mielőtt kritizálni kezd az ember...*). Újabb egy hónap elteltével a tankönyvkiadó magyar szerkesztőségének vezetője, Bertók Imre kandidátus is jelentkezett az ügyben, aki azt vetette a „glosszáíró” szemére, hogy nincs tisztában a „tankönyvírás gencsisével”, és felrótta neki, hogy „olyan írók tankönyvi bemutatását igényli, akik kultúrpolitikánk szempontjából nem kívánatosak”. Ezért jobb, ha Grendel tudomásul veszi, hogy „Tankönyveink kidolgozását a jövőben is a párt és a kormány irányelveinek a szellemében” fogják végezni, és nem engednek teret a „szélsőséges, szub-

jektivista nézeteknek” még a glosszáíró kedvéért sem (*A Szlovák Pedagógiai Kiadó magyar szerkesztőségének válassza a Tanügységösszárát*).

A vitát a Hét szerkesztősége a szlovákiai magyar körökben az időben ismert pedagógus és kutatóintézeti munkatárs, Schniererné dr. Wurster Ilona hozzászólásával zárta (*Közös akarattal és készséggel*), aki mind Morvay Gábor, mind Grendel „mélyreható” véleményének közlésével egyetértett, amihez viszont, mint írta, úgy látszik, „egyesek nem voltak hozzászokva”. A tankönyv szerzőinek egyébként már az Új Szó kritikájára is válaszolniuk kellett volna, a Hét pedig helyesen járt el, amikor közölte Grendel írását. Majd vitába szállt Tankó Lászlóval, aki számon kérte Grendelen, hogy írása előtt nem „tájékozódott” kellőképpen, amit Schniererné „meglehetősen furcsa igénynek” tartott, hiszen inkább az illetékeseknek kellett volna a pedagógusok kezébe „kifogástalan tantervet és tankönyveket” adniuk. A „helyénvaló bírálatra” egyébként is szükség van, annál is inkább, mert a Grendel írására vála-

szolók „nem nagyon döntötték meg a bírálók állításait”. Végül, a Hét egyik későbbi számában – mással összefüggésben – egy további pedagógus, Gémesi Károly is emlékeztetett Grendel és a szlovákiai magyar tankönyvkiadás korifeusai közti, „kiütéssel végződött »tollpárbajra«” (*Vita és „vita”*), kiemelve, hogy bár „Grendel tolla elég éles volt”, bírálatában „mégis tárgyilagos maradt”, ami viszont ellenlábásainak „nem mindig sikerült”.

Írónk a *Tanügységösszár* idején – melyben irodalomszemlélete alakulásának egyik fontos jelzőkaróját is láthatjuk – még innen volt a krisztusi koron, s előző évi bemutatkozó novelláskötetén kívül mindössze öt-hat éves könyvszerkesztői tapasztalat állt mögötte. De már javában dolgozott a következő esztendőben megjelenő regényén, az *Éleslövészet*en, mellyel – miként néhány későbbi regényével és elbeszéléssel is – sikerült *beleírnia* a 20. század második fele magyar prózájának történetébe (s mint sorozatunk következő fejezeteiben látni fogjuk: *bele-szól*nia a kortárs szlovák pró-

zapoétika alakulásába is). És – párhuzamosan könyvkiadói, később lapszerkesztői és irodalomszervezői tevékenységével – egyre nagyobb lendülettel veti bele magát az irodalmi publicisztikába is, és egymás után születnek jelentős, esztétikai nézeteit megfogalmazó, illetve összegző, programalkotó tanulmányai, esszéi, kritikái is. A következő évtizedben pedig, 1997-től, említettem, egyetemi katedrához jutott, és oktatói pályára lépett. Azaz 2010-re elkészült irodalomtörténetének gyökerei, mint annak előszavában maga is utalt rá, részben már ehhez a döntéséhez nyúlhatnak vissza. Vagy már korábbra is? Írónk életrajzának, munkásságának kevésbé ismert mozzanata például az a pozsonyi Terra tankönyvkiadónál 1997-ben megjelent, Görömbei Andrással közösen jegyzett, s a gimnáziumok végzős osztálya számára még 1996-ban íródhatott tankönyve is (*Irodalom VIII.*), amely – igaz, már megváltozott történelmi-társadalmi-politikai körülmények között – akár az általa több mint másfél évtizeddel korábban lesújtó kritikával illetett,

Csanda-Mózszi-féle tankönyv ellentétjének is tekinthető. (A dolog – mondhatnánk így – *pikantériája*, hogy a Grendel-féle tankönyv egyik bírálója az a Tankó László volt, aki annak idején Csanda Sándor és Mózszi Ferenc „irodalomtörténetét” is jóváhagyta, s azt – épp Grendellel szemben – védelmébe vette.)

Bizonyos azonban, hogy *A modern magyar irodalom története* – az azt ért bírálatok ellenére is – a tárgyban szerzett olvasói tapasztalatainak olyan összefoglalása, mely írói munkássága, törekvései, eszményei felől is értelmezhető. (Melyen aztán, lehet mondani, szinte a haláláig dolgozott, hiszen annak második, bővített – tehát továbbgondolt – kiadása már az azt követő esztendőben, 2019-ben látott napvilágot.) S végül bizonyos az is, hogy annak tükrében regényeinek, novelláinak, prózapoétikai, illetve irodalomszervezői elképzeléseinek erőterei is tisztábban láthatók, melyek egyszersmind a modern magyar irodalom hagyományai és kortársi története felől őt ért hatásokra is fényt vethetnek.

vers

Saitos Lajos

Karanténból

Egy csepp két csepp
öt csepp meg tíz –
egy perc két perc
öt perc meg tíz...
nyári záporra ébredtem
egy csepp két csepp
öt csepp meg tíz –
lefőzöm reggeli kávémat
s átgondolom mi tenni
valóm van mára...
s egy perc két perc
öt perc meg tíz...
pénzt keresni s elkölteni
a koromnak megfelelően
kijelölt időszámban...
egy korty két korty
öt korty meg tíz...
s a záporfüggöny alól
indul a nap – napom
mely születésemtől
hányezredik...?!

Mégis-ének

Semmi sem hiábavaló
még a pusztába kiáltó
szó sem – amely végig-
fut söpör az őszi avaron
fölkavarja a port befúj
a fűszálak közé a levél-
csomók alá tudtul adni a
bogárrajnak mégis-énekét!

Kórisme

Fájás a fejedben
maradék fogaidban
reumás testedben
csontjaidban – fájás
lelkedben gondolat-
gondjaidban nyak-
szirteden gerinceden
fájás hátad kifutó-
pályáján – a lélek
kényszerű föl- és
leszállásakor – fájás
ami mégis éltet!

Érkezési oldal

Ha ünnepnapon jössz
el városomba
mert már az enyém is

hisz' befogadott
ennem adott
nevemen szólított...

levett kalappal várlak
az állomás
érkezési oldalán

légy türelmes
vendég elfogadni
mások szeretetét

s csatlakozz...!



Koncsol László

novella

A FEKETE

Régóta szeretett volna egy olyan kávéfőzőt, amelyet a reklámokban látni. Ez ma már minden valamire való háztartásban megtalálható. Csak belerakják a kávé és a vizet, megnyomnak rajta egy-két gombot, s máris kész a kávé. Illatozik, mint az előkelő kávéházakban (elvégre ettől kávéház a kávéház), és így otthon sem hiányzik az igazi fekete aromája.

Mivel mindez egyre gyakrabban jutott eszébe, betért egy szaküzletbe, hogy megvásárolja végre az áhított kávéfőzőt. Noha sietett, türelmesen megvárta, míg elmagyarázzák neki a gép működését, biztos, ami biztos. A boltos hölgy szerencsére nem teketóriázott, elég gyorsan ismertette, miként kell a szerkentyűvel kávé főzni, végül illedelmesen hozzátette:

– Minden rendben? Számálzhatom?

– Hogyne! – vágta rá enyhé gőggel, maga sem tudta, honnan jött ki belőle ez a hangnem, holott akkor már feltámadt benne a sanda gyanú, hogy mégsem olyan egyszerű a dolog.

Amúgy nemrég jött rá, hogy boszorkányos megérzései vannak. Nem egyszer előfordult, ha valakivel álmodott, másnapra az illető eltörte a bokáját, vagy akut megbetegedés miatt szállította el a rohammentő. Olyan is volt,

hogy reggeli kávézás közben váratlanul és indokolatlanul eszébe jutott egy falubeli, majd néhány óra múlva megtudta, valami tragédia történt a illető családjában. Ilyenkor el-elborzadt, komolyan eltűnődve azon, miként jutottak pont ők az eszébe. Amúgy is irtózott az önjelölt látnokoktól és a mindentudó jósoktól, ezért a saját sejtései is ellenérzést váltottak ki belőle. Vöröses árnyalatú hosszú haját mindenesetre inkább szökérek festette, hogy még önmaga előtt se látszódjék a tükörben titokzatosnak, a vörös hajhoz előítéletek tapadnak, megérzéseit pedig elhessegette.

Ilyen gondolatok kavargottak benne, amikor a kávéfőzőt a hóna alá csapva kissé bizonytalan léptekkel elhagyta a boltot.

– Igazi kávé főzők! – dörzsölte össze otthon a tenyerét, s nemsokára „vérszagra gyűlt az éji vad”: érdeklődve pillantott be a konyhába egy-két családtag. Igaz, kávéillat még nem volt.

Hangsúlyozni kell, hogy „még”.

Leutánozta a boltos mozdulatait. Semmi. A gép hallgatott, meg se pisszent. De hát mire való a használati utasítás? A cirill betűs szöveg mellett még legalább öt nyelven ott állt, így magyarul is, hogy ez a gomb, az a gomb... Pofonegyszerű.

Elindult a kávéfőző! Verityogott egyet, majd tompán búgott, de korai volt az öröm: kávé helyett víz csepegett a pohárba. Kristálytisza, bacilusoktól mentes, kávéfőzőben desztillált igazi víz. Ez is valami, legalább „mentes”, garantáltan egészséges. A kávé békésen szundikált az adagolási helyén, meg sem moccant, még csak készenlélet sem színlelt, hogy lám, lám, a lévé változás előtti állapotban leledzem.

Művelet ismételve. A víz immár szétcsordogált, nagy tócsa lett az asztalon. Mit is várhatott technikai antitalentum léte? Amúgy meg hallgatnia kellett volna a belső hangra, ami már a boltban azt súgta, mégsem annyira világos számára az előadott működési elv. Semmi sincs rendben. A dolgok bonyolultak, meg kell tanulni a menetüket, pontokban. Mindenhez és mindenkihez külön útmutató kell. Hogyan és milyen gombra, s az egész milyen sorrendben működik.

Vegyük csak szép sorban, szemüveg elő: ismét használati utasítás, gondos tanulmányozás. De hiszen mindent így csinált! Ettől megnyugodott: mégsem teljesen „anti-”. Ez a gép egyszerűen selejt!

– Van ilyen – hümmögött. A boszorkányos megérzések félretéve, ez a gép rossz!

A bölcs felismerés után bé-

késen iszogatta szokásos forrázott kávéját. Kávéfőző ide vagy oda, nagyon ízletesnek tűnt, sokkal jobbnak, mint máskor. Beleszagolt a pohárba, tökmagot ropogtatott mellé, újságokat lapozgatott. Teljesen megbékélt a világgal.

Másnap a hóna alá csapta a gépet a gyári csomagolással meg a számlával együtt, s az üzlet felé vette az irányt. Biztosan kicserélik. Ugyanaz a hölgy fogadta gépiesen mosolyogva. De mintha enyhé gúnny is lett volna a szája szögletében. („Nos, mégsem értette meg, hogyan működik?”) Mondta neki, rossz a gép.

– Hagyja itt, megvizsgáljuk – válaszolt a nő szórakozottan, hangjában semmi cinizmus.

A vizsgálat mindig fontos. Megvizsgáljuk, aztán félredobjuk. Leszoktunk a dolgok megjavításáról. Holott még az emberi kapcsolatok is javíthatóak – morfondírozott. Szeretett okoskodni. Elégedetten távozott: lám, ügyesen intézkedett a kávéfőző sorsáról. Végül ügyis kicserélik. Három napot adott a boltos.

Képzeltbeli kávéillat lengte körül, amikor a határidő elteltével újfent betért a boltba, immár otthonosan célozva meg a reklamációs pultot. A gyorsforralót már csak teafőzésre fogja használni, biztosan új kávéfőzőt kap.

– Ennek itt semmi baja.

Jakubecz Márta

Három napja isszuk belőle a feketét. Ezt használtuk ebéd-szünetben, hogy teszteljük – mondta a hölgy vidám-diadalittasan, és már csomagolta is a gépet. Aztán eszébe jutott:

– Megmutassam, hogyan kell használni?

– Nem, köszönöm, nem kell.

Még csak az kellene! Mit képzeli! Még hogy három napja itt kávézgatnak?! Biztosan volt valami galiba vele, csak hallgatnak róla. Pofátlan hazugság. Újra a hóna alá került a doboz, megszegyenülten távozott. De most már kimondottan haragudott a dobozban lapuló hűtlen kávéfőzőre. Csalfa, cserben hagyta. Mi több: megalázta! Képes volt a boltosoknak kávé osztogatni.

Otthon az egész dobozt dacosan a spájzba hajította. Csak azért is forrázott kávé iszik! Elszántan szűrőcsölgette a „törököt”, most viszont már kimondottan pocskéknak érezte. Rettenetes, kész hashajtó. Ilyet ivott eddig?! Bezzeg a boltosok!

Mérgében aztán elővette a kávéfőzőt. Kerülgette jobbról-balról. Szemüveg fel. Kávé be, víz feltöltve, gomb ide, kattintás amoda. Várakozott. Nézte bővílően, bájosan. Bevetette magabiztos kacér mosolyát. A nő fortély sohasem hagyja cserben. És igen is vörös hajú!

Csordogál immár a szintiszta fekete.

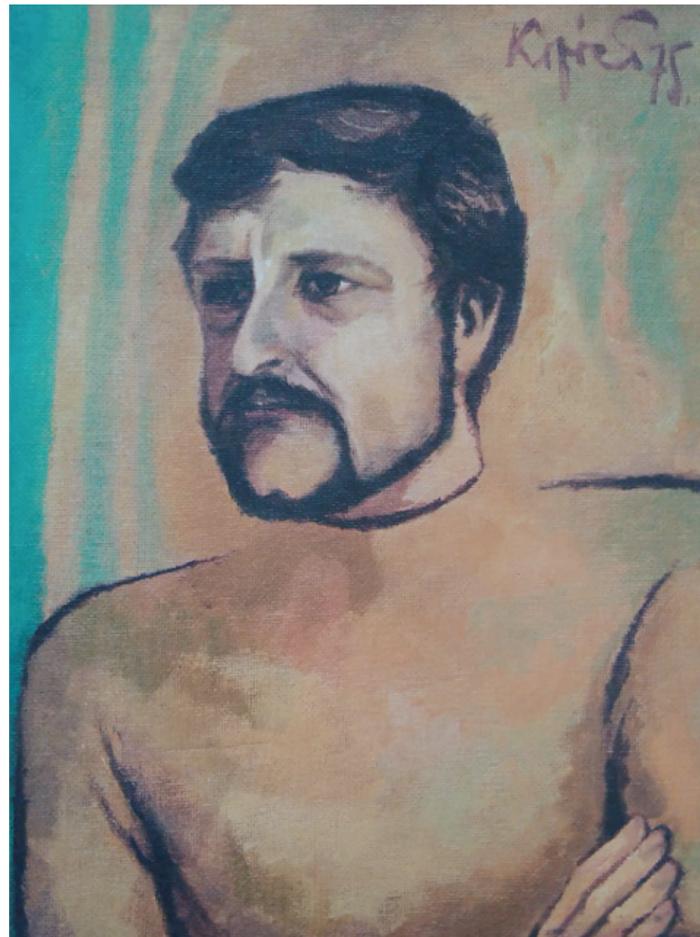
vers

Gál Sándor

Ne virrasszatok

szeretem ezt a földet
a megtartót bárha rajta
inkább csak öltek
és olykor pusztá volt
vagy azzá tették
hol a hívők hol a pogányok
s lakóit kitelepítették
volt amikor a menthetőt
még kimentették
bármilyen áradatból
a győztesek vagy a vesztes
túloldaliak
lángba borítva a jövőt
vagy néhány korszakot
s megölték volna
magát a NAPOT
is
az elérhetlent
vagy a sugaras vélt időt

ami volt s mert v o l t
hát lett kegyetlen
jéggel vert télidő
láttam s túléltem azt is
meg a háborúk
szent szabályait
i d á g
a történelmen át
vagy túl azon
itt voltam
s itt maradok
magamhoz ölelem a csendet
hát ne sírjatok
és ne virrasszatok felettem



Gál Sándor

recenzió

TÚLÉLNI? TÚLÉLNI!

Reczai Lilla

Megrázó történet egy betegségről, amely gyakran végződik halállal. Buday Mária *Túlélőshow a javából* című könyve nyíltan beszámol a vastagbélrákkal küzdő Kárpáthy Mária mindennapjairól, a kórházakban és a kivizsgálóhelyiségekben szerzett kellemes, olykor nagyon kellemetlen élményekről, tapasztalatokról.

A történet valós alapokra fektethető, viszont a helyszínnek a szerző képzeletéből származnak, csak annyi biztos, hogy a Felvidéken járunk. Az ember szinte el sem tudja képzelni, mi mindent kell kiállnia egy rákos betegnek, miféle megpróbáltatásokon és kezeléseken megy

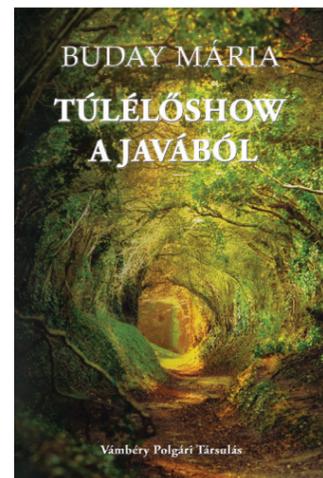
keresztül, hogy legalább az esély meglegyen a gyógyulásra. Ha nincsen az illető mellett szerető család, vajmi csekély az esély a felépülésre. A történet hőse, Kárpáthy Mária a keresztény vallásra, a hitre támaszkodik a gyógyulás során, továbbá lányára, Évára, akit egyedül nevel és mindennél jobban szeret. Számtalan nehézséggel kell szembenéznie a családnak, Kárpáthy számára a candida albicans nevű gombabetegséggel indul a hullámvasút, amelyen végigutazik, s egészen a rákkal való küzdelemig tart a nem éppen szívmengető utazás. A regény hőse egyes szám első személyben írja meg azokat az élménye-

ket, amelyeket a kliniká(ko)n szerzett, a munkájában felmerülő problémákat, a családi kirándulásokat, történéseket, amikor minden a legnagyobb rendben volt (egy ideig), illetve a rokoni és a baráti támogatás lélekmelengető helyzeteit. Olvasás közben az embert a sírás kerülgeti.

A történet fekete humorral teli, felettebb részletes és nagyon életszagú. Többször visszaköszönnek a szövegben gyakran használt frázisok, kijelentések, bölcsességek. Olykor a főhős naplóbejegyzéseit olvashatjuk, időhöz kötve, máskor pedig csupán a folyamatokat ismerjük meg, a na-

pok szinte nem is lényegesek. Bepillantást nyerünk a szlovákiai egészségügybe, a magyar-szlovák viszonyokba, páciens és páciens közti barátságokról olvashatunk, és imádkozunk, hogy velünk soha ne történjen ilyen szörnyűség! Ami azonban a legfontosabb, hogy a remény, a szeretet és a kitartás sokszor nagyobb erővel bír, mint az orvostudomány. Persze, ez sem másodlagos dolog.

Ez az irodalmi alkotás, ha néha nehezen és zötyögősen is olvasható, megtanít arra, hogy a hit és a természettel való harmóniában élés lehet a megoldás kulcsa egy lehetetlen küzdelem legyőzéséhez.



Buday Mária: *Túlélőshow a javából*, Vámbéry Polgári Társulás, 2019

Póda Erzsébet

SÖTÉT BORÍTÓ ALATT
SZÍNES VILÁG

Egy kis kötetet fogok a kezemben. A Szlovákiai Magyar Írók Társasága kiadványát, amelyet elég sokáig tartogattam az éjjeliszekrényemen, mert sem a címe, sem a borítója nem igazán ösztönzött arra, hogy belelapozzak. Pedig valahogy éreztem, hogy nem kell az unalmasnak tűnő külső alapján ítélnem.

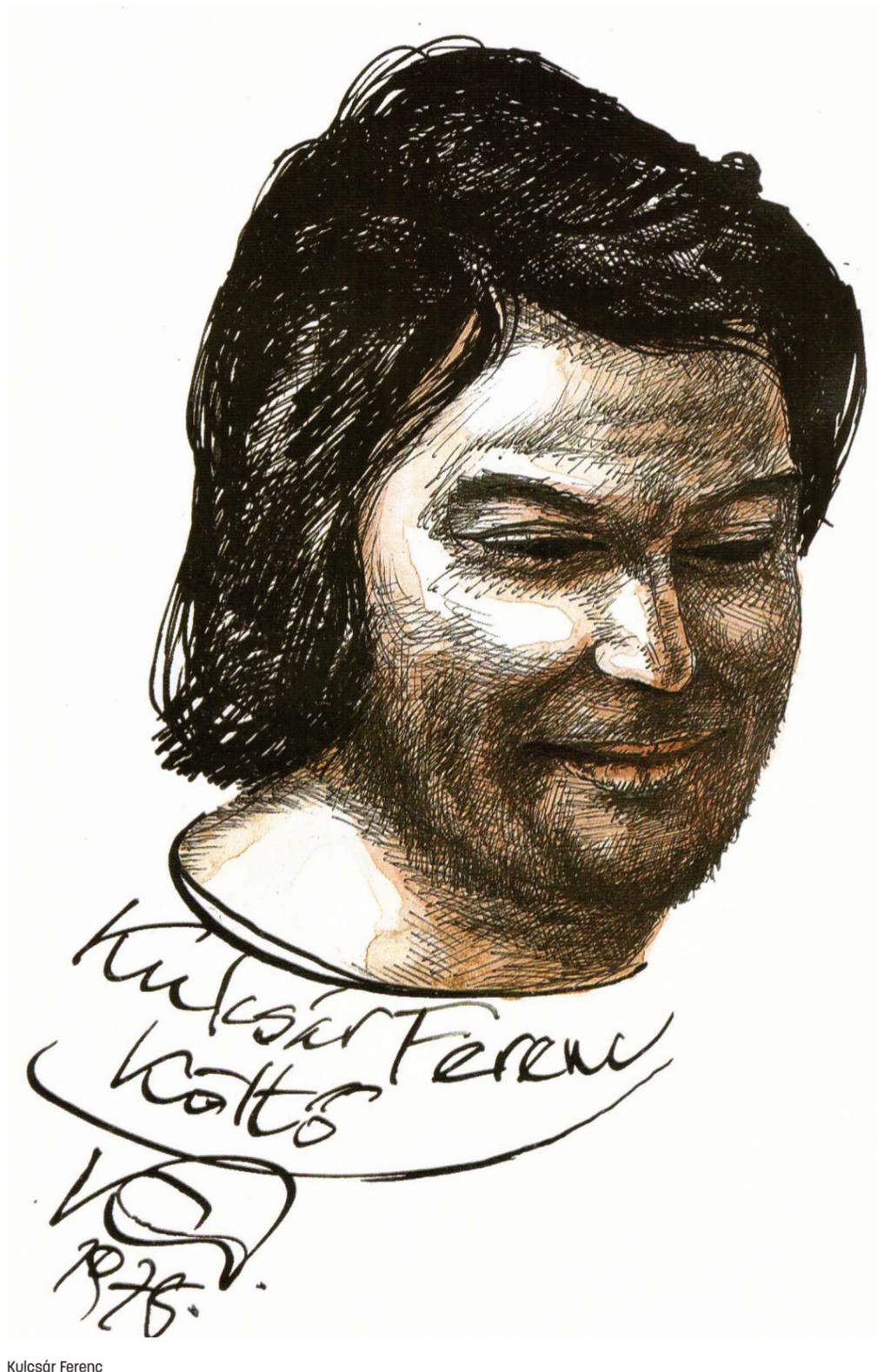
Aztán eljött a nap, erőt vettem magamon, és elkezdtem olvasni. Novellák, elbeszélések, versek, eszme-futtatások, szösszenetek, elmélkedések, gondolatfűzések... Idősebb és pályakezdő írók, költők művei. Színes forgatag: konkrét kerek történetek, vagy továbbgondolkodásra ösztönző fikciók, mélybe vagy magasba repítő versek. Egyes alkotások szinte olvastatják magukat, másokat csak másodsorra vagy sokadszorra lehet megemészteni – mindenképpen

érdemes újra meg újra visszatérni hozzájuk.

A kis kötet valóban rendkívül sokrétű: igényes és egyszerű szöveg egyaránt megfér benne, nem zavaró, sőt szinte kiegészítik egymást. Ez épp abból adódik, hogy profi és kezdő író egyaránt helyet kapott benne. Egy nehezebb részt felvált egy könnyedebb, és persze nem feltétlenül kell sorban olvasni, válogathatunk, csaponghatunk írók és műfajok közt. Az, hogy a válogatás kissé eklektikusra sikeredett, semmit sem ront a minőségén. A gyűjteményben vannak szerzők, akik több művet sorakoztattak fel, mások csak egy alkotással jelentkeztek – talán érdemes lett volna mindenkitől legalább két írást bemutatni, akár annak rovására is, hogy mások tizenválahány művéből „csippentetünk” volna le némi helyet.

A kicsinek tűnő, mégis rendkívül tartalmas kötet 28 szerző 102 írását tartalmazza. Legközelebb talán érdemes lenne vonzóbb külsővel és érdekesebb címmel jelentkezni – az egyes írások bármely címe alkalmas lett volna a kötet címként is –, hogy aki meglátja, ne várjon, hanem azonnal készletét érezzen arra, hogy belelapozzon. Mert ez a kiadvány megérdemli!

Szlovákiai magyar szép irodalom 2020, Szlovákiai Magyar Írók Társasága, Dunaszerdahely, 2020



Kulcsár Ferenc

képzőművészet

PORTRÉK ÓRIZTE TÖRTÉNELEM

Évtizedeken át készült Kopócs Tibor festőművész *Kép/Viselők – 113 kortárs arcképe* című, a komáromi KT Könyv- és Lapkiadó gondozásában megjelent portrészorozat-gyűjteménye. A kiadványban szereplők hosszú időn át őrizték/örzik, és munkásságukkal gyarapították/gyarapítják a felvidéki magyar nemzeti kultúráját; alkotásaik közül számos részévé vált az összmagyar értékeknek is.

A *Kép/Viselők* ékes bizonyítéka Kopócs Tibor képzőművészeti sokoldalúságának: grafikai, festészeti, illusztrátori és tűzzománc alkotásai mellett portréival is dokumentálja

egy jobb sorsra érdemes magyar népcsoport alkotóerejét és élni akarását. Az már most megjegyezhető, hogy érdemes és nagyon hasznos lenne, ha a könyv egy-egy példánya helyet kapna az iskolai könyvtárakban, hiszen ritka az olyan kiadvány, amely ilyen szórakoztató formában villantja fel íróink, színművészeink, építészeink, tanáraink, képzőművészeink, tudósaink és más, jeles felvidéki egyéniségeink arcélét.

A kiadványhoz Grendel Lajos írt Előszót, melyben így méltatja a művészt: „Kopócs Tibor nem idealizál, portréi inkább ironikusak és paradiszi-

kusak – egy bizonyos határon belül, ami azt jelenti, hogy nem sértőn vagy bántóan. Ahhoz, hogy idealizáljon, túlságosan régóta ismeri »hőseit«, akik közül néhányan a barátai. Művészi pályája évtizedeken keresztül párhuzamosan futott hőseiével, egy olyan korban, amely ugyancsak próbára tette a barátságokat (is). Szemtánúja lehetett sikereiknek és kudarcainak is: magánéleti-eknek és művészi-eknek egyaránt. Láthatta őket egyik nap boldognak, másik nap esettnak. A szlovákiai magyar művészvilág nem túl népes, itt mindenki ismer szinte mindenkit.

Batta György



Krüger Viktor felvétele

És milyen régóta! Itt egy idő után mindenki belelát a másik fejébe, lelkébe. Kopócs Tibor – legjobb portréi tanúsítják –

helyenként nagyon mélyre lát, a személyiség, a lélek olyan mélyrétegeibe, ahová csak művészember szeme lát el.”

interjú

FOLYAMATOS ÚJRAKEZDÉS AZ ÉLETÜNK

Bese Bernadett

Az előző évet sikeresen magunk mögött hagytuk. Az új esztendő az újrakezdés éve lesz, nemcsak az emberek, hanem a kulturális intézmények számára is. A Komáromi Jókai Színház művészeti vezetőjével, Varga Emesével beszéltem.

– Milyen tervekkel vág bele a Komáromi Jókai Színház a 2021-es évbe?

– A többi kulturális intézményhez, színházhoz hasonlóan teljesen bizonytalan helyzetbe kerültünk. Nagyon sok tervünk van, de hogy ebből mennyit tudunk megvalósítani, az sajnos most teljesen kiszámíthatatlan. A meghirdetett színházi évadból eddig csak két bemutatót tudtunk megtartani. A *Mi osztályunk* próbafolyamata sajnos az ősz folyamán szintén megakadt. Decemberben megkezdődtek a *Vén bakancsos* próbái (rendező: Eperjes Károly), és a Benkő Géza Stúdiószínpadon Nadas Péter *Temetés* című művét dolgozik Rastislav Ballek rendező Bárdos Judittal és Culka Ottóval. Az előbbinek február 19-re, a stúdióelőadásnak március 5-re tűztük ki a bemutatóját.

Mellette több online projekten is dolgozunk, hogy legalább a virtuális térben tudjuk tartani a kapcsolatot a közönségünkkel. Ha egyszer megnyílik majd a világ, nagyon sok előadást kell pótolnunk, hiszen még a tavalyi évadból is vannak adósságaink az iskolák irányába.

– Két új online projekttel is elindultatok az elmúlt hónapban. Hétfőnként *Felvidéki költők társasága* címmel jelenik meg egy tartalom, és december 29-én elindult a *Felolvasószínházi esték* című projektetek. Az előbbi esetében miről van szó pontosan?

– A *Felvidéki költők társasága* címet viselő projekt azért indult, mert szeretnénk népszerűsíteni a szlovákiai magyar irodalmat ebben a formában is. A munkába a társulat minden tagja bekapcsolódott, így még hónapokra való anyagot állítottunk össze. A folytatása részben attól is függ, mikor jöhetnek majd újra nézők a színházunkba. Ha ki tudunk lépni a virtuális térből egy hús-vér művészi szcénára, az online anyagok kissé háttérbe szorulnak majd. Amennyiben maradnak ezek a korlátozások,

folytatjuk a sorozatot, a líra után a prózarészletek, novellák következnek.

– A *Felolvasószínházi estéknek is számíthatunk folytatására?*

– Még a színház előző vezetése indította el ezt a projektet, de úgy éreztük, ez jó alkalom arra, hogy új kortárs szövegekkel ismertessük meg az érdeklődőket. A *Felolvasószínházi esték* keretében hat szlovák kortárs mű kerül majd felolvasásra. Eddig Silvester Lavrik *Csendes ház* című drámája készült el Garajszki Margit rendezésében, és Matusek Attila rendezett egy formailag inkább a tévéjáték irányába mutató felolvasószínházat Martin Čičvák *Profik háza* című szövegéből. Terveink közt szerepel még egy monodráma elkészítése Kiss Szilviával, amit Garajszki Margit rendez, két felolvasószínházi estét készít Eszenyi Enikő a pozsonyi Színművészeti Egyetem magyar hallgatóival, illetve Olasz István társulatvezető dolgozik majd Michal Ditte *Terra granus* című színművével. Egyelőre ezek a drámák online felolvasószínházi céllal jönnek létre, de rögtön az első, a *Csendes ház* esetében felmerült az ötlet, hogy ebből egy kamara-előadás készüljön.

– Ezeket kívül az Oktatási Minisztérium megbízásából segédanyagokat készítettek a középiskolások számára. Erről a projektről mit lehet tudni?

– Az Oktatási Minisztérium számára készülő segéd-



Dömötör Ede felvétele

anyag a harmadik része az online tevékenységünknek. Az iskolák számára olyan videótartalmakat szeretnénk létrehozni, melyek segítik a diákokat az érettségire való felkészülésben, tehát a témájuk a magyar és világirodalmi témákra épül. Húsz félórás anyagot vállaltunk, melyeket elsősorban a magyar középiskolákba szeretnénk eljuttatni, de nem kizárt, hogy létrehozunk majd egy internetes felületet is, ahol ezeket az irodalmi segédanyagokat bárki megnézheti, meghallgathatja.

– Nehéz évet zárt az új vezetőség, ennek ellenére voltak kiemelkedő pillanatok. Mire vagytok a legbüszkébbek?

– Még nem telt ki az egy

évünk, csak a kalendáriumi év zárult le, így nagyon nehéz ezt egészében értékelni. Ha ki kellene emelni valamit, akkor nem egy-egy produkció vagy rendezvény lenne az, hanem az, hogy ezekben a nehéz időkben is sikerül megőriznünk az emberségünket, a színházzal szembeni kíváncsiságot, tenni akarást. Nem tapasztaltam a munkatársaimon, hogy bárki is befásult volna, elvesztette volna a lelkesedését, munkakedvét. Vannak nehéz pillanatok, folyamatos újrakezdés az életünk, de ettől még nem veszítettük el a hitünket. Optimista vagyok, hiszem, hogy rövidesen enyhül a helyzet, s nemcsak tervezni lehet, hanem virágba szökkennek az ötletek, és gyümölcsöt hoz a befektetett energia.



interjú

NEMCSAK NEKÜNK, NEMCSAK RÓLUNK SZÓL

Reczai Lilla

Jancsó Péter prózaíró, pedagógus, a Szlovákiai Magyar Írók Társaságának aktív tagja lett az Opus irodalmi folyóirat főszerkesztője. Fialatos lendülettel vetette bele magát a munkába, amelyről bővebben is beszámolt lapunknak.

– 2019-től váltál a SZMÍT, majd októbertől a szervezet Választmányi tagjává. Mit adott neked az új poszt betöltése?

– Óriási megtiszteltetés számomra, hogy a Szlovákiai Magyar Írók Társaságának tagja lehetek! Amikor először léptem be a dunaszerdahelyi irodába, és láttam a falakon a díjazott szerzők fényképeit, bizony megremegett a lábam. A jelölésem pillanatától sokszor felteszem magamnak a kérdést, hogy valóban én vagyok-e a megfelelő ember a posztra, hiszen vannak nálam sokkal méltóbbak is. Viszont arra, hogy a Választmány tagja lehetek, nem pozícióként tekintek, vagy egy jól mutató

jusban összeültünk Hodossy Gyula elnökkel a SZMÍT választmányi gyűlésekor, és felkértek főszerkesztőnek, nem túlzok, ha azt állítom, hogy minden szín kifutott az arcomból. Hiszen még csak a harmadik számnál segédkeztem – kisebb szerkesztői feladatoknál. Végül elvállaltam, mert az Esterházy Akadémián is pont erre készítettek fel bennünket: legyünk azoknak az ügyeknek a mozgatórugói, amelyekből épp a mi elhivatottságunk hiányzik. Kezdetben óriási nyomást éreztem a vállamon, hiszen 2020-ban megújult a lap, Hodossy Gyula és Tóth László olyan új koncepciót dolgoztak ki az Opus számára, amely komoly ugrást jelent a korábbi évekhez képest. Elsődleges céloom tehát az volt, hogy ezt az irányt és minőséget megtartsuk, és a visszajelzések alapján sikerült is megugranunk a magasra tolt léccet. Ezúton is szeretném kifejezni hálámat a rengeteg segítségért Tóth László főmunka-

szeretnéd fektetni a hangsúlyt?

– Kicsit szeretném szélesíteni a lap spektrumát. Az Opus nemcsak tartalmában újult meg, a logó feletti szöveg is változott: irodalom, művészet. Ennek szellemében a többi művészeti ághoz való kapcsolatot is szeretném erősíteni, hogy a művészet ne csak illusztráció legyen az Opusban, hanem a képzőművészet, a zene, az építészet meg is jelenjen tanulmányok, portrék formájában. Nyilván továbbra is az irodalom lesz a középpontban, de mindenképp szeretném színesíteni az összképet. A másik fontos krédóm a lappal kapcsolatban, hogy nekünk és rólunk szóljon, de ne csak nekünk és ne csak rólunk. Úgy érzem, az elmúlt egy évben sikerült elindítani az Opust azon az úton, hogy a Kárpát-medencében bárhol megállná a helyét, de van egy markáns felvidéki arca. Ezt az arcot a jövőben is szeretném megőrizni, de anyaországi, kárpátaljai, erdélyi, délvidéki, sőt a diaszpórában élő szerzők körében is szeretném presztízsé tenni a lapban való megjelenést. Ehhez persze az kell, hogy a lap minél több helyre eljusson, és mind a szerzők, mind az olvasók izgatottan vegyék kezükbe. Fontosnak tartom, hogy ne csak egy szűk kör, hanem a széles olvasótábor számára is élvezetes olvasás-élményt nyújtsunk lapszámról lapszámra.

– Szerinted mi az, amivel ilyen fiatalon ki tudtad vívni a szakma tapasztalt tagjainak elismerését?

– Több helyen is elmondtam már, hogy én a munkában hiszek. Szép dolgokat bárki tud mondani, végül úgyis az eredmények alapján ítélik meg a munkánkat, és ez a pár szám szerintem önmagáért beszél. Néhány héttel ezelőtt egy pod-



castban éles kritikát kaptam, hogy ki az a Jancsó Péter, hogy került a lap élére, hisz még semmit se tett le az asztalra. Akkor sokat rágódtam ezeken a szavakon, de a rengeteg biztatás, hosszú levelezések, telefonálások a szerzőkkel, mind megerősítettek abban, hogy jó az, amit csinálunk. Ezek a szerzők látják, mekkora szeretettel, odaadással dolgozom egy-egy számon vagy szövegen. Látják a munkát, az elkötelezettséget, a tenni akarást. Talán merész dolog volt egy „nyeretlen két-évesnek” bizalmat szavazni, de erre a bizalomra minden porcikámmal igyekszem rászolgálni.

– Mit adott neked még a főszerkesztőség mellett 2020? Illetve hogyan értékeled az elmúlt egy évet?

– Sok-sok új feladatot. A viccet félretéve, 2020 igazi hullámvasút volt. Egrészt én köszönhettem Duda Gyulát és Tózsér Árpádot 90., illetve 85. születésnapja alkalmából, amit óriási megtiszteltetésként élttem meg, továbbá sikerült pár napot a Text-túra alkotótáborokban eltölteni, ahol az írás mellett kicsit szórakozhattunk

is. Zsűrízhettem az Arany Opus Díjat, ami a vele járó munka mellett óriási elismerés volt számomra, illetve megkaptam a PIM Oláh János szerkesztői ösztöndíját, amit szintén az eddigi munkám pozitív értékelésének tekinthetek. A másik oldalon ott voltak/vannak a bezártság hónapjai, amit igyekeztem hasznosan eltölteni, annyit olvasni, amennyit csak bírok, tárgítani a látóköröm, tanulni a szerkesztés csinját-bínját, néha még írni is sikerült. Végso soron ugyanazt csináltam, amit egyébként is csináltam volna, ami valahol mégiscsak jó dolog.

– Hogyan képzeld el a 2021-es évet?

– Attól tartok, az elképzelés és a valóság között áthidalhatatlan lesz a szakadék. Bizom benne, hogy a dolgok végre jó irányt vesznek, és elkezdhetjük az érdemi munkát az író-társaság és a lap körül is, már ami a különféle rendezvényeket illeti. Szeretném az Opust minél több helyre eljuttatni, minél több emberrel megismertetni, emellett az első kötetemet is szeretném befejezni és kiadni.



sorként az önéletrajzomban, hanem óriási felelősségként. Felelős vagyok a nyelvünk, az irodalmunk, a kultúránk ápolásáért, felelős vagyok azokért az emberekért, akik bizalmat szavaztak nekem. Szívesebben fordítanám meg tehát a kérdést: mi az, amit én tudok adni a SZMÍT választmányi tagjaként. Erre pedig az a válaszom, hogy fiatalos lendületet, munkát és alázatot. Azt a kincset, ami a felvidéki magyar irodalmat szimbolizálja, mindenképpen el kell juttatnunk az emberekhez, a következő (olvasó)generációkhoz.

– A 2020-as év számodra is eléggé meghatározó volt (nem kifejezetten a covidra gondolok), ugyanis az Opus irodalmi folyóirat főszerkesztője lettél. Milyen célokkal és érzésekkel vetted át a munkát az elődödtől?

– Valóban emlékezetes év van mögöttünk! Amikor má-

társnak és Végh Zsoltos Péter szerkesztőnek.

– Három lapszám van már mögötted. Sikerült valamilyen újításokat bevezetned ez idő alatt?

– Az érdemi újítások már a tavalyi első lapszámtól megjelentek. Öt pilléren nyugszik a megújult Opus: a szlovákiai magyar irodalom sokszínűségének bemutatása, szemelvények a kortárs világirodalomból, vagyis műfordítások közlése, illetve a pályakezdő szerzők bemutatására is nagy hangsúlyt fektetünk. Ezek mellett tanulmányok, esszék is megjelennek a lapban, valamint a szlovákiai magyar szerzők könyveiről kritikákat és recenziókat is megjelentetünk. Célunk, hogy minden felvidéki kötődésű könyvről jelenjen meg nálunk valamilyen írás.

– Vannak konkrét terveid a folyóiratot illetően? Mire



2020/4
IRODALOM - MŰVÉSZET
OPUS



2020/5
IRODALOM - MŰVÉSZET
OPUS



2020/6
IRODALOM - MŰVÉSZET
OPUS

múltidéző

POZSONY ÍRÓJA, ÉBERT TIBOR

Juhász Dósa János

„Magyarságom és európai-ságom Pozsonyban született” – írja Ébert Tibor, akit jegyez a Cambridge-i Világirodalmi Lexikon is. Chagall-versciklusát a Chagall-múzeum tartja számon, Franciaországban több drámáját is nagy sikerrel játszották, s az lehetett volna a magyar drámának, ami a világdrámának Ionesco vagy Beckett, de túlon túl a „magyar” kora előtt járt, s még a szlovákiai magyar irodalmi lexikon sem jegyzi. Persze, nem ő az egyetlen hiányzó.

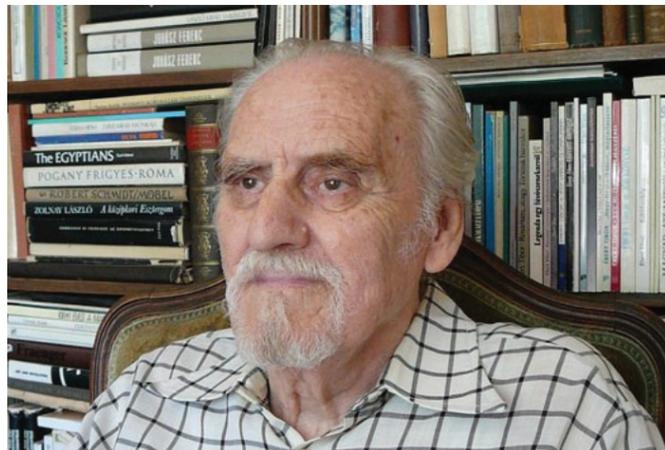
Amíg Márai Kassa hírére a világba, addig Ébert Tibor Pozsonyét. Pedig csak 19 éves koráig élt a koronázóvárosban, az érettségi és egy év jogi tanulmányok után

neki is menekülnie kell. Titokban többször is visszajön, 1946-ban itt ismerkedik meg T. S. Eliottal, de még sokáig csak a zene érdekli. Elvégzi a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolát, s előbb a Rádiózenekar, majd az Állami Hangversenyzenekar foglalkoztatja. 1964-ben jelenik meg első írása a pozsonyi A Hétben. Közben már túl van egy emigráción, 1956-ban Salzburgig jut, de onnan is hazatér, ahogy pár évvel később Lyonból is, ahová felesége kutatómunkája révén kerül ki.

„Ébert már emberemlékezet óta »előjegyzésben van«, számolnak vele, jövőre fogják biztosan színre vinni. Ébert tegnapelőtt meghökentően holnaputáni volt, holnaputáni, amit írt tegnap,

már tegnapelőttinek ítélték, ma a holnap és a seiddő egyszerre akarja megkaparintani, a holnapután pedig majd verheti a fejét a falba, miért szalasztotta el” – írja Tarján Tamás jogosan, hisz Ébert drámái után nem tolongtak a magyarországi színházak, 1992-ben a komáromi Jókai Színházban Beke Sándor vitte színre *Esterházy* című drámáját Dráfi Mátyással, s a Magyar Rádió készített hangjátékot több művéből, így *Vadgesztenyék* címmel Bartók Béla pozsonyi éveiről.

Versek, mikrodrámák, prózaversek, hangköltmények, mondatkották, akusztikus-hang-test-tér-poémák, kisregények, fordítások, zenei tanulmányok (monográfiaírt a legendás japán karmesterről, Kobajasi Ke-



nicsiróról), magánbeszéd, s mindenekelőtt és mindenekelőtt Pozsony. „Márai Kassáé, Ébert Pozsonyé: mindkét polgári írónk kívül a területen. Kiűzve a Paradicsomból, fülüg a józan mindennapokban, sosem feledve az Éden édesbús emlékeit...

Nincs a helyén, de köszönjük, hogy van nekünk” – írja róla Koncsol László. Pár éve a *Pozsonyi fantázia* című regénye szlovákul is megjelent. Már csak nekünk, szlovákiai magyaroknak (akár a színházainknak is) illene fölfedeznünk.

Ébert Tibor

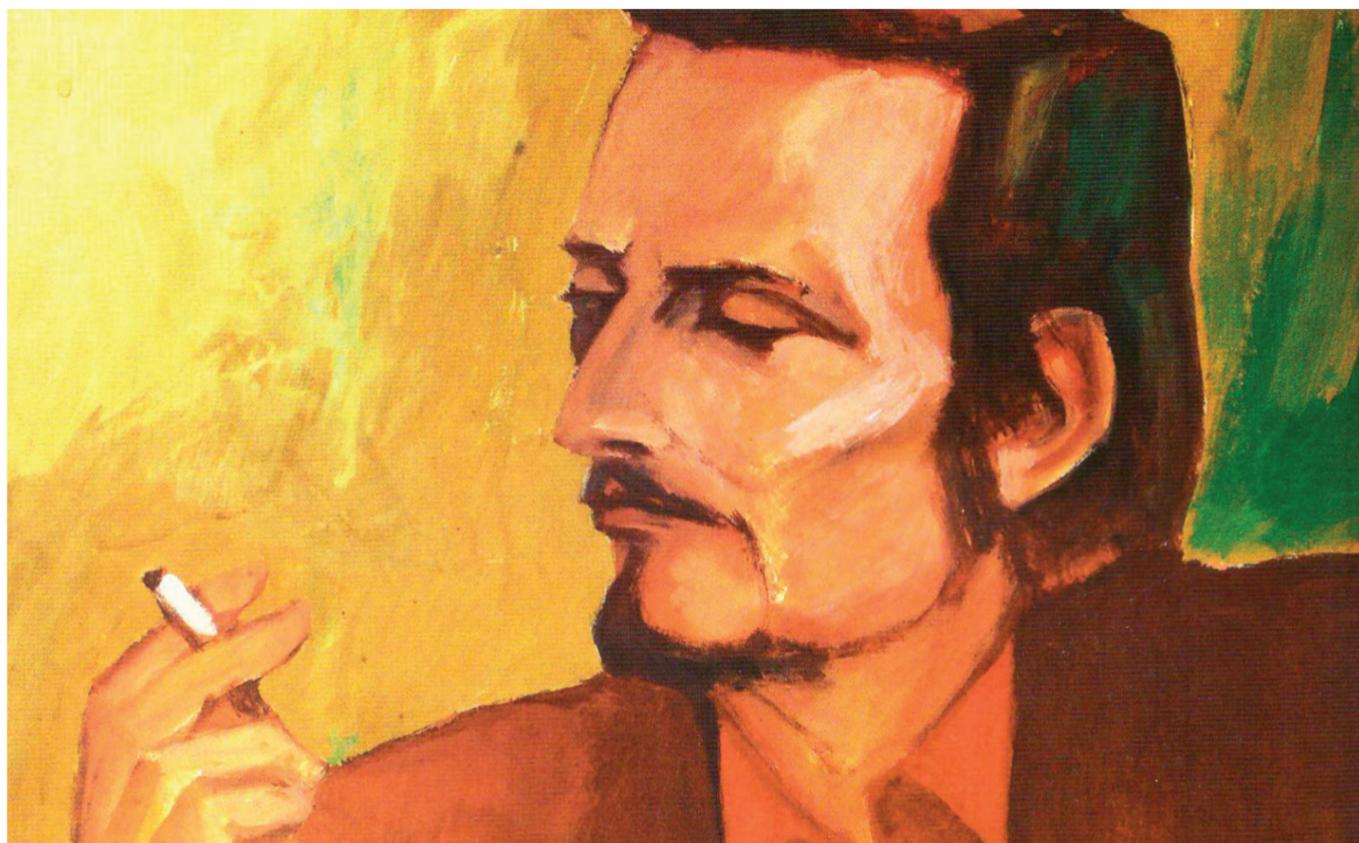
Utcák

betakarózom
az utcák takaróival
konvent utca apácapálya
kecske utca
hosszan fekszem
így hullanak rám az utcák
nyerges utca kalapos utca
védcölöp út
takarjatok be rétegek
sok sok lépés futás
megállás taposás
fázom
az éveim ágyában
ventur utca hosszú utca
káptalan utca
tekerjete körül
szorítsatok magatokhoz
egyre erősebben
a homokkal a földdel
kövekkel téglákkal
bazalttal kátránnyal
repedéseitekkel
házaitokkal kapuitokkal
ablakaitokkal a fákkal
az esőkkel szelekkel
forróságokkal havakkal
lángjaitokkal lámpásaitokkal
pólyázatok
s ha van balzsamotok
balzsamozatok
mint leendő múmiát
ki látja még bennetek
álmok lépcsőfokait
ocsúdások báránnyelűit
tűzfal ébredését
magányok málladozását
az idő kövületében
mint brontosaurusok
pelyhes fohászok
a történelem

lenyomatok pecsétek
kaptatók kanyarok
jelzések kereszteződések
egyenesek párhuzamosai
görbület
egyensúly átmenet
áltatások vonzások
végtelen megérkezés
takarjatok be utcák
bástya utca lakatos utca
a játékkirakatok lehullott
összetört tükreivel

Démoszthenész

Én meg-megmu-muta-tom, ho-hogy neem fog-ok dada-dogni!
Én meg-meg-mu-mu-tatom, hogy neem fogok dada-gogni!
Én meg-meg-mu-mutatam, hogy neem fofogok dad-gogni!
Én meg-megmutatom, hoogy neem fofogok dadogni!
Én meg-megmutatom, hoogy neem fogok dadagogni!
Én meg-megmutatom, hogy neem fogok dadagogni!
Én meg-megmutatom, hogy neem fogok dadagogni!
Én meg-megmutatom, hogy neem fogok dadogni!
Én megmutatom, hogy neem fogok dadogni!
Én megmutatom, hogy neem fogok dadogni!!
Én megmutatom, hogy neem fogok dadogni!!!
Én megmutatom, hogy neem fogok dadogni!!!!
(Csönd.)
Én meg-meg-mu-mu-mu-mutatam, ho-hogy neem fo-ogok dada-gogni!



Bereck József

A SÍRÓ EZÜSTSIRÁLY

Száraz Pál

Élt egyszer a Kis-Duna partján egy Síró Ezüstsirály. Tudjátok, miért hívták így? Mert egyre csak sírt, sopánkodott, hogy nem lehet szebb, nem lehet különb másoknál. Pedig fészket a kis fiókákkal együtt jól elrejtette a nádrengeteg. A Kis-Duna tele volt hallal, bőséges táplálékot nyújtott neki. Boldogan élhetett volna, de irigy természete nem hagyta nyugodni, mások öröme örökösen kedvét szegte. Ha látta, hogy szomszédja szép halat fogott, rögtön arra gondolt, hogy azt az ő orra elől halásztá el. De annak sem örült, ha sikerült egy szép halat fognia. Neki mindig csak a másé tetszett, a másé kellett.

Nem messze a nádasban egy másik ezüstsirály is fészket ra-

kott, emennek a testvére. Úgy hívták, hogy Okos Ezüstsirály. Azért hívták úgy, mert ismerete a halfogás titkát. Ő fogta a legtöbb halat, őt irigyelte legjobban a Síró Ezüstsirály.

Történt egyszer, hogy az Okos Ezüstsirály fogott két szép nagy halat. A Síró Ezüstsirály meg semmit sem fogott. Így hát csak sírt, vijjogott irigyen:

– Sss-sss! Döglött halak azok!

Mérges lett erre a testvére, az Okos Ezüstsirály, de aztán nyomban meg is sajnálta, mert arra gondolt, hogy szegény talán éhes, azért siránkozik, azért vijjog. Odaadott hát neki egy halat.

Azt gondoljátok talán, hogy a Síró Ezüstsirály hálás volt

ezért a testvérenek? Vagy talán megkérte volna, tanítaná meg őt is halat fogni? Szó sincs róla.

– Sss-sss! – vijjogta elégedetlenül –, azt szokták másnak adni, ami magunknak nem kell...

A Síró Ezüstsirály nemcsak a testvére és a többi sirályra irigykedett, hanem a folyó mentén élő más madarakra is. Megfigyelte, hogy a szalonkának hosszabb a csőre, mint neki. Nosza, ezt is irigyelni kezdte. Megfigyelte, hogy a barázdabillegető milyen ügyesen csapkod a farkával. Még ezt is irigyelte.

Egyszer észrevette, hogy a héja lecsapott egy szép, kövér pontyra. Az irigységtől még a lélegzete is elállt a Síró Ezüst-

sirálynak. A folyó fölé repült, kiválasztott egy alkalmas helyet a nádasban, majd figyelni kezdte a vizet.

Hát ahogy nézelődött, egyszerre csak feltűnt a vízben egy nagy csuka. Ott sütkérezett a víz hátán, alig mozogtak az uszonyai. A háta zöld volt, akár a víz tükre. A ravasz hal talán azt hiszi, hogy senki sem látja? De a Síró Ezüstsirályt nem lehet becsapni, látja ő, amit lát, még ha nem is olyan ügyes, mint az Okos Ezüstsirály. Közeledni kezdett a csukához. Szemét le sem vette róla. A hal is közelebb úszott, és leste a madarat.

Nem lehetett tudni, hogy melyik figyel a másikat. A Síró Ezüstsirály lehunyta a szemét, és huss! – mint a ne-

héz kő zuhant, csapott le a halra. Nagyot csobbant a víz, szétszaptak a hullámok. Ám a hal nem ijedt meg. Kitéotta a száját, és fogaival belemart a Síró Ezüstsirály farkába.

Alig tudott a szegény megté-
pázott Síró Ezüstsirály kivergődni a partra.

– Sss-sss – vijjogta sírva keservesen –, most mi lesz velem, mi lesz velem?

– Tanuld meg, hogyan kell halat fogni – intette testvére, az Okos Ezüstsirály ismét.

Azóta sok víz folyt le a Kis-Dunából a Nagy-Dunába, ma is ott keringenek fölötté a sirályok, s köztük van a Síró Ezüstsirály is. De tanult a leckéből, mert már tudja, hogyan kell halat fogni, és nem irigykedik másokra.

A HEGYI CSACSI

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy csacsi, akit Alinak hívtak. Husszeinek pedig a gazdáját.

Ali búsan lógatta egyetlen hosszú fülét (hisz egy füllel jött a világra), és engedelmesen cipelte a terhet. Perzsia kiszáradt mezőin keresztül, hegyi, köves sziklákon át. Vitte-vitte a terhet, amíg bírta, de egyszer megbotlott egy kiálló sziklában, s eltörtött a bal hátsó lába. Fájdalmasat kiáltott szegény egyfülű csacsi, majd a teherrel együtt lerogyott a földre. Hiába ütötte-verte a gazdája, Ali nem tudott lábra állni. Végül Husszein vette hátára a terhet, s mérgében ott akarta hagyni a csacsit, pusztuljon el, ha már hasznát nem veheti.

Alig ment azonban néhány lépést, amikor eszébe jutott valami.

– Mégiscsak bekötözöm a lábát Alinak, hátha sántán és egy füllel is megveszi valaki...

Bekötözte a csacsi lábát és hazavitte. Az eltörtött láb összeforrt, de a csacsi sánta maradt.

Egy nap aztán Husszein elvitte őt Bagdadba, a kalifák városába, hogy ott eladja. Sokáig nem akadt vevő Alira, mert kinek is van egyfülű sánta csacsira szüksége? Mígnem egy szegény vízfordó ember vetődött arra.

– Vedd meg ezt a szamarat! Olcsón neked adom.

Mohamed, a vízfordó két ezüstért vette meg.

Ettől kezdve az egyfülű csacsi és Mohamed jó barátok lettek. Mindennap fáradtan

tértek haza, mégis elégedettek voltak. Ám mindenhol léteznek gonosz emberek. Mohamed elégedettségét megirigyelte a vásáron egy ember, aki aznap adta el jó áron száz darab tevéjét.

– Hol vetted ezt a szép hegyi csacsit, Mohamed? Én megveszem tőled jó pénzért, bár látom, hogy sánta, s egy füle van, de sebj – tett csábító ajánlatot a gazdag.

Bizony, sűrűn hullt a könnye Mohamednek, amikor Hammurád elvitte tőle az ő kedves csacsiját. Még a pénznek sem tudott örülni, amit érte kapott. Felépítette újra a kunyhóját, még istállót is épített melléje, de mit ért mindez, ha nem volt kinek?

Telt-múlt az idő, de Mohamed nem tudott megvigasztalódni. Hammurád sem bánt olyan jól Alival, mint előző gazdája – verte és éhezette.

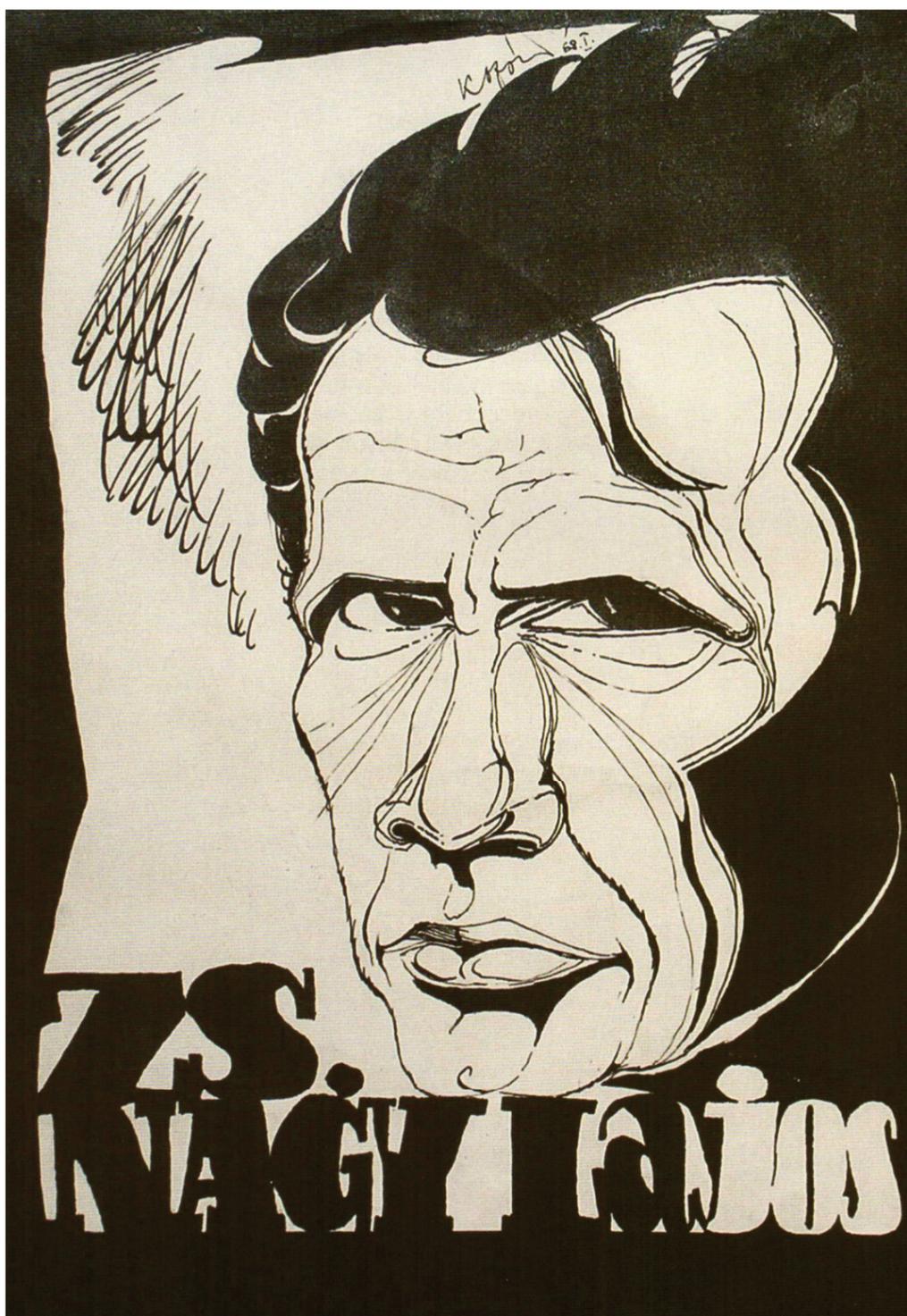
Egy óvatlan pillanatban Ali megszökött, egyenesen Mohamedhez szaladt.

– Alikám! Csakhogy újra látlak! Soha többé nem válok meg tőled, egyetlen hűséges csacsim! Ne félj, nem engedlek vissza Hammurádhoz! Visszadjuk a pénzt, és megint ketten dolgozunk.

Ali bólogatott, mintha csak ezt mondta volna:

– Bizony, jó lesz, segíteni és szeretni fogjuk egymást, amíg csak élünk.

Mohamednél és az egyfülű sánta csacsinál azóta sem él boldogabb ember Bagdadban, a kalifák városában.



Zs. Nagy Lajos

iránytű – fiatal írók rovata

KÉZ- ÉS KÉZTÖRÉS

Miért kell minden félresikerült bevetésnek az igazgató irodájában végződnie? Eddig senki nem magyarázta el, hát kénytelen vagyok magamban morfondírozni. Közben az öreg Kaskantyú befelé mosolyogva méreget minket. A többi tiszt mellett: Király, Petrovics és Isépy. Osztályunk vezetője meg – Kotor-Nagy, de magunk közt csak Kotormánynak hívjuk – a tőle megszokott fontoskodó modorral vázolja bődületes rémtettünket. Egy szerencsénk, hogy nem irodalomtanár, mert még eposzi kelleket is használna. Meg sem lep: olyan részletek derülnek ki, amelyekről ez idáig mi magunk sem tudtunk. Azért csak fapofával hallgatjuk. Kaskantyú igazgató úr pedig – nekünk fizikát tanít, már ha éppenséggel nem ebédelni megy helyette – jól láthatóan koncentrálna a kedvenc tőri tanárunk képzelgéseire. A mögötte lévő ablak üvegén szépen visszatükröződik az előtte lévő monitor is: most nyitotta meg az aknakeresőt. Addig jó, amíg elfoglalja magát valamivel.

Épp a bonyodalom következik: készakarva és szánt szándékkal ijesztettünk rá az amúgy mintadiák – ezt fontos volt kihangsúlyozni – Dömő Ágostra, aki fejfelé előre, hason csúszva végigszánkázott a hotel lefagyott lépcsőjén, és eltörte mindkét kezét. Ezzel a lendülettel mindjárt fény derül arra is, hogy a személyzetet is mi fizettük le: véletlenül se takarítsák le a jeges feljártot.

Ágost egyébként egy nyalozó ficsúr, aki nagyon menőnek hiszi magát. Ha véletlenül nem kitűnő osztályzatot kap, addig vergődik, amíg ki nem javíthatja valahogy, pedig az átlaga attól még bőven meglenne. Az effajta jelenetek láttán nyúl a fél osztály a hányózacskója után. Mégis ki akarná eltörni az ő aranykezét? Senkinek eszébe nem jutna – naponta három-négy alkalomnál többször. Amúgy meg magára vesse. Annyira okos, mégsem jött rá, hogy az ellenséges tűz elől nem a jeges lépcső irányába kéne ugrani. Úgy látszik, ha helyzet van, nem forognak olajozottan azok a kifinomult agytekervények. Legalább megtanulja, hogy az életben nem lehet toporzékolni egyet, aztán azonnal javítani. Egyelőre kár is rá több szót pazarolni.

Kotormány előadásának közepén én is befelé kezdek mosolyogni. A fiúkkal összenézve sejtem, ők is ugyanarra gondolnak: ha tudná, mi mindent hoztunk még tető alá a sítúra

folyamán, legalább három-felvonásos monodrámát kéne most előadnia, aminek a tetőpontja eltanácsolásunk volna.

Az egész azzal kezdődött, hogy csak világosan volt megengedett a síelés. Viszont a nappalok rövidek, az éjszakák meg hosszúk. Rengeteg szabadidő szakadt a nyakunkba, és kötelesek voltunk értelmesen eltölteni. A végzősök vízpipa esteket tartottak az osztályfőnökük beleegyezésével, ami az első alkalom első öt percében még érdekes is lehetett. Mások a faházakat elhagyva a hotelbe mentek internetezni, biliárdozni vagy pingpongozni. Ez mind szép és jó, de mi egyiknek sem láttuk értelmét. Mivel említésre érdemes lányok nem igazán akadnak tíz kilométeres körzetben, kénytelenek voltunk másféle, hozzánk méltó feladatok után nézni. Azok az alsósok is így voltak vele páran, közlegényként csatlakoztak a speciális különítményhez.

A késő délutáni sötétség leple alatt zajlottak a küldetések. Eleinte beértük azzal, hogy annyi havat dobáljunk be szellőztetés közben a faházakba, amennyit bírunk. Nem volt sok időnk, de szervezeten dolgoztunk, és kereket oldani is mindig sikerült a megbeszéltek menekülő útvonalakon keresztül. Amikor már az egész síparadicsom területén csak hajnalban merték kinyitni az ablakot – legalábbis ez volt az elméletünk –, kénytelenek voltunk egy rendkívüli gyűlést összehívni, újabb ötletek keltek.

Vannak diáktársaink, akiknek alaptól olyan a fejük, hogy kéri a pofont, és vannak, akik a viselkedésükkel ki is érdemlik. Előbbi esetben nem feltétlenül kell lépni, utóbbiban viszont irányelv. Persze a pofozkodás önmagában nem valami nagy ügy, ha lehet, sokkal stílusosabban dolgozunk.

Mivel az ablakok bezáródtak előttünk, kénytelenek voltunk az ajtókat használni. Petrovicsal és Isépyvel belopódtam a végzősök egyik irritáló brancsának rezidenciájába – egy ideje megfigyelés alatt tartottuk őket. Király odakint örködött az alsós közlegényekkel. A célpontok közül az egyik a zuhanyzóban dudorászott, a többiek az emeleten kártyáztak. Isépy hozta a hóval teli felmosóvödröt, Petrovics jól látható helyen hagyta a figyelmeztetést, és óvatosan kinyitotta az egyik földszinti ablakot, én a faház kulcsait kerestem. Meg is lett valamelyik síkabátjának

zsebében, aztán jelt adtam a fiúknak.

Petrovicsal a küszöbön várakoztunk, kezem a kilincsen, Isépy meg már a fürdőszobában. Annyi gőz áradt kifelé, hogy eltűnt a szemünk elől. Azt azért jól hallottuk, amikor a bent zuhanyzóban egy egész vödörnyi meglepetést szerzett. Nem lehetett kivenni, kinek a nevét ordítja – jó eséllyel azt hitte, hogy a sajátjai szórakoznak vele –, de fogadkozott, hogy azt a valakit az anyja hátán teszi majd magáévá, finoman fogalmazva.

Kívülről zártuk rájuk az ajtót, majd a kulcsot lepasszoltuk Királynak. A sípályák lánkáinak irányába menekültünk. Odabent már nagy volt a felfordulás, amikor Király a résnyire nyitott ablakon keresztül visszacsúsztatta a kulcsot a radiátor mögé. Amikor már a sípálya túlsó végén, a fenyves tövében fújtattunk, megkérdeztem Petrovicsot, mit írt pontosan a cetlire. Azt mondta, csak egy tanácsot, Vésztoi, semmi többet: a sífelvonónál hátul van a sor vége. Így történt, hogy felsőbbrendűségi komplexusos végzőseink közül néhányan a hét hátralévő részében az ablakon keresztül jártak-keltek. A sorban állás mikéntjét azért nem sikerült

maradékalanul elsajátítani, de a reváns így is, úgy is megvolt.

Alsós tagjaink kérésére az osztályuk krémjének körében is kénytelenek voltunk rendet tenni. Minden nyelvtudásunkat összeszedve írtunk egy szívecskével díszített levélkét, amelyben néhány szlovák lány, név szerint Branislava, Petra, Helena és Nataša vallott szerelmet célpontjainknak, és titkos találkára invitálta őket a 207-es szobába, este tízre. Az utóiratban az állt, csöndben jöjjenek, az ajtó nyitva lesz. A szlovák csoport a hotel második emeletén volt elszállásolva, mi is csak némi felderítő munka után jöttünk rá, hol lakik a két, nyugdíjazás előtt álló nevelőnő, aki éjszakánként vigyáz rájuk. Elég fel volt spannolva mindkettő idegrendszere, mert néhány szoba lakói éjjel-nappal keverték a bajt, velünk ellentétben ész nélkül. Mindenesetre ez a mi malmunkra hajtotta a vizet.

A levél elérte a kellő hatást, a célpontok másról sem ábrándoztak vacsora közben: találgatták, melyik lehet Branislava és melyik Nataša, mi lesz majd, ha éppen csak törölköző lesz rajtuk... Az egyik nagyokos fontoskodva jegyezte meg: előfordulhat, hogy a balkonon

kell elbújniuk, esetleg arra menekülni. Bizonyos szemszögből nem is jártak túl messze a valószínű forgatókönyvek hazamázától. Azért csak fapofával hallgattuk őket a másik asztal mellől.

Fél tízre osontunk a faházuk tövébe, nem is kellett sokat várni. A hotel bejáratáig együtt követtük őket, de bentre nem lett volna célszerű egynél több embert küldeni, a többiek maradnak a 207-es erkélye alatt. Kő-papír-ollóztunk, Isépy ment. Ami odabent történt, az ő jelentéséből tudom.

A második emeleten viszonylagos nyugalom volt, néhány szobában lármáztak még. Az alsós célpontok lélegzetvisszafojtva lestek ki a folyosóra, aztán álldogáltak egy ideig a 207-es előtt, majdnem összevesztek azon, hogy ki menjen elől. Isépy már azon volt, hogy valami zajt csapjon, aztán mégsem kellett. Az ajtóhoz lopakodva tisztán hallotta, mit beszélnek odabent. A szoba üres volt, az egyik mindjárt kitalálta, hogy a lányok csakis a zuhanyzóban lehetnek. A legjobb lesz, ha elbújnak a szekrényben. A lépcső felől meg már hallatszott a léptek zaja, Isépy a hűtő mögé bújt a folyosó végén. A szoba lakói tényleg törölközőben voltak, olyan

Morva Mátyás



Cselényi László

mozaik

Hiányzik egy kötet, antológia a könyvtárából? Egy régebbi felvidéki szerző könyvére fáj a foga? Forduljon hozzánk bizalommal, segítünk a könyv beszerzésében. Jelentkezzen a lilium@liliumaurum.sk címen!

Évfordulók

Február 5-én tölti be 71. életévét **Varga Imre** költő, szerkesztő és műfordító. Több mint tizenöt verseskötete jelent meg, többek között például a *Crusoeszaltók*, a *Boszorkányszombat*, az *Ének éneke*, a *Tanuld a fényt*, a *Nap és Hold közt a rét*, a *Halj meg, hogy élhess!*, és *Az éntelenség gyönyöre*. Több gyermeknek szóló könyve is megjelent, például a *Sárkányölő Jankó*, *Luca kiskönyve* és a *Pókvári mese*.

Február 8-án lenne 90 éves **Simkó Tibor** költő, író, műfordító, a Hét munkatársa. Gyermekversei a magyar gyermekirodalom élvonalába tartoznak. 2013 óta a Szlovákiai Magyar Írók Társasága kétévente ítéli oda a róla elnevezett díjat a legjobb felvidéki gyermekirodalmi mű szerzőjének. Fontosabb művei a *Pólusok* verseskötet, a *Karcsi kacsa kalandjai* verses mese, a *Tikirikitakarok* gyermekverskötet és az *Akkor tavasszal* elbeszéléseket tartalmazó kötet.

Február 13-án ünnepli 62. születésnapját **Hiznyai Zoltán** költő, esszéíró és szerkesztő. Versei az 1980-as évektől jelennek meg, az *Irodia* hangadó tagja. Az *Opus* és a *Kalligram* korábbi főszerkesztője. Fontosabb művei a *Rondó*, a *Tolatás*, az *Ének*, a *Bárka és ladik* és a *Minden ugyanott*.

Február 14-én tölti be 75. életévét **Kovács Magda** író, tanár. Meséivel a kortárs magyar gyermekirodalom élvonalába tartozik. 2007-ben munkásságát Talamon Alfonz-díjjal jutalmazták. Fontosabb kötetei az *Én a csillagbognár*, *A csodagombóc*, a *Topolya úr csodálatos átváltozása* és *A gonosz asszony hagyatéka*.

Február 16-án ünnepli 67. születésnapját **Balla Kálmán** költő, szerkesztő, fordító. Kilenc évig volt a Madách Könyv-és Lapkiadó szerkesztője, majd két évig az Irodalmi Szemle, azt követően pedig a Nap szerkesztője és a Nap Kiadó igazgatója. Két verseskötete jelent meg, 1978-ban a *Betűvetés* és 1988-ban az *Élet-írásjelek*.

Február 22-én lesz 103 éve, hogy megszületett **Ordódy Katalin** író, műfordító és újságíró. Írásai elsősorban az Új Szóban, a Szabad Földművesben, a Dolgozó Nőben és a Fáklyában jelentek meg. Elsősorban regényíróként tevékenykedett, fontosabb kötetei a *Megtalált élet*, a *Dunáról fúj a szél*, *Az idegen*, a *Kerekes kút*, a *Kulcs és kard* és a *Dóra*.

Február 24-én lenne 69 éves **Soóky László** költő, író, drámaíró, aki egy évvel ezelőtt, 2020. február 15-én hunyt el. 1994-től a Komáromi Jókai Színház dramaturgia, majd az Új Szóban és a Vasárnapban publikálta írásait. Első verseskötete *D. I. vándorlása* címmel 1982-ben jelent meg. Ezt követően több gyerekeknek szánt művet írt, közülük a legismertebb a *Tarisznyás meséi*. Öt drámája jelent meg *A kóklerek forradalmi* címmel 2016-ban, majd 2018-ban a *Meg a Sátán, meg én*, amely öt monodrámát, egy huncut tragédiát és három abszurd drámát tartalmazott.

megjelent

Megjelent Durica Katarina legújabb kötete, a *Városi rókák*. A szerző új krimije a Brüsszel mögött meghúzódó láthatatlan világba kalauzolja el az olvasót, ahol családanyak, prostituáltak, diplomaták, cselédek és szerencsevadászok ugyanúgy megfordulnak.



LAPSZÁMUNK SZERZŐI

Batta György (1943) költő, író, műfordító, újságíró, publicista, színműíró

Bese Bernadett (1996) író, szerkesztő, egyetemi hallgató

Csillag Balázs (1988) prózaíró, animátor

Ébert Tibor (1926–2015) író, költő, kritikus, esztéta, zeneművész

Gágyor Péter (1946) Madách-díjas író, műfordító, rendező

Gál Sándor (1937) József Attila-díjas költő, író, publicista

Jakubecz Márta (1962) író, publicista, pedagógus

Jancsó Péter (1986) író, tanár

Juhász Dósa János (1969) színházi szakember, újságíró

Morva Mátyás (1994) prózaíró

Póda Erzsébet (1965) újságíró, szerkesztő, író

Reczai Lilla (1993) újságíró, szerkesztő

Saitos Lajos (1947) költő, szerkesztő

Sántha Attila (1968) József Attila-díjas költő, az Előretolt Helyőség erdélyi kiadásának felelős szerkesztője

Simkó Tibor (1931–1998) költő, író, műfordító

Száz Pál (1954) író, költő

Tóth László (1949) József Attila-díjas költő, író, művelődéstörténész, szerkesztő

Z. Németh István (1969) Forbáth-díjas költő, prózaíró, szerkesztő

Lapszámunkat **Kopócs Tibor** műveivel illusztráltuk.

rejtvény

FEKETE ISTVÁN MŰVEI NYOLC IRÁNYBAN

Rejtvényünkben Fekete István magyar író 26 művének címét rejtettük el nyolc irányban. A ki nem húzott betűk összeolvasva adják a megfejtést, további három kötetének a címét. A megfejtéseket február 28-ig várjuk a lilium@liliumaurum.sk-ra. A helyes megoldók között értékes könyvcsomagot sorsolunk ki. Januári rejtvényünk nyertese Szebelai László (Párkány). Gratulálunk!

ALMÁRIUM
BALLAGÓ IDŐ
BOGÁNCS
BÚCSÚZÁS
CI-NYI
CSEND
CSÍ
ÉJFÉLI HARANGSZÓ
EMBEREK KÖZÖTT
HAJNAL BADÁNYBAN
HÚ
KELE
KÍSÉRTÉS
KÖD

LUTRA
ÖRÖKSÉG
ŐSZI VÁSÁR
RÓZSAKUNYHÓ
TÉLI BEREK
TÍZ SZÁL GYERTYA
TÚNÓDÉSEK
TÚSKEVÁR
TÚZ MELLETT
ÚTRA KELÜNK
VUK
ZSELLÉREK

Készítette: Z. Németh István

H A A A K E R E B I L É T Ö É
Z A Y R Ö S Z I V Á S Á R J E
R T J T T D Ö Ö É B R Ö F K E
D Ü Ű N R U É D D Ö K É K N V
R S S Z A E L I E S L E C Ü U
Ó K K K M L Y Ó É I R S I L K
Z E Í E A E B G H É E R N E E
S V S S L Á L A L N C S Y K S
A Á É C O E R L D Á N Y I A É
K R R N Í A E L E Á Z É J R D
U J T Á N S E A L T N S H T Ö
N T É G Z A C B R K T Y Z Ú N
Y A S O M U I R Á M L A B Í Ű
H Z R B Ú C S Ú Z Á S É T A T
Ó T T Ö Z Ö K K E R E B M E N